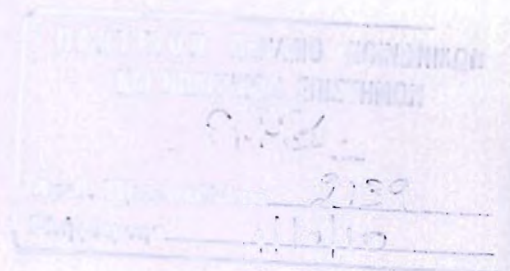

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Π.Μ.Σ. Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
Κατάνση Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας
Διπλωματική Εργασία

ΘΕΜΑ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΓΩΝΟΥ ΕΕ -
ΡΩΣΙΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2010

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: κος Χ. ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ

AM 1208072

- ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 2
- ΕΙΣΑΓΩΓΗ 3
- ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 3
- ΟΡΙΣΜΟΣ 4
- ΕΚΦΡΑΣΤΕΣ 5
- ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
- ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΕ 5
- ΕΝΕΡΓΕΙΑ 5-6
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 6-10
- ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΡΩΣΙΑ 10-17
- ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΡΚΙΑ 17-19
- ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ 19-22
- -ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 22-27
- -ΕΝΕΡΓΕΙΑ 27-32
- - ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΕ 32-34
- -ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΡΚΙΑ 34-36
- ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ 36-38
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 38-46
- ΕΝΕΡΓΕΙΑ 46-50
- ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΕ 50-51
- ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΡΩΣΙΑ 51-52
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 52-53
- ΕΠΙΛΟΓΟΣ 53
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 54-56

Εισαγωγή

Με το παρόν πόνημα θέλω να παρουσιάσω την σύγχρονη πραγματικότητα που διαμορφώνεται στο τρίγωνο ΣΕ-Ρωσίας- Τουρκίας , σήμερα . Αυτό θα το επιτύχω χρησιμοποιώντας την Θεωρία της Γεωπολιτικής και της Γεωοικονομίας , επειδή πιστεύω ακράδαντα , πως αναλύοντας την οικονομία και την πολιτική του συγκεκριμένου τριγώνου δύναμαι να βγάλω συμπεράσματα , τόσο για την υπάρχουσα κατάσταση όσο και την μελλοντική διαμόρφωση των συνθηκών στην συγκεκριμένη περιοχή .

Θεωρία της Γεωπολιτικής

Ορισμός

<Η πεμπτουσία της Γεωπολιτικής είναι η μελέτη της υφισταμένης σχέσεως μεταξύ της διεθνούς πολιτικής της ισχύος και των αντιστοίχων γεωγραφικών χαρακτηριστικών, κυρίως δε αυτών των γεωγραφικών χαρακτηριστικών επί των οποίων αναπτύσσονται οι πηγές της ισχύος>. (1)

Την Οικονομική Γεωγραφία η οποία αφορά στη δυναμική ανάλυση των οικονομικών χαρακτηριστικών συλλογικών ή ατομικών οντοτήτων, μορφωμάτων αλλά και των διαπλοκών και των αλληλεξαρτήσεων αυτών, στο πλαίσιο των εκάστοτε εξεταζομένων -πλήρους ή ειδικής μορφής- Συνθετικών Χώρων. Την Πολιτική Γεωγραφία η οποία αφορά στην δυναμική ανάλυση των πολιτικών χαρακτηριστικών συλλογικών ή ατομικών οντοτήτων, μορφωμάτων αλλά και των διαπλοκών και των αλληλεξαρτήσεων αυτών, στο πλαίσιο των εκάστοτε εξεταζομένων -πλήρους ή ειδικής μορφής- Συνθετικών Χώρων. (2)

Τώρα είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην γεωπολιτική , μια θεωρία που μας βοήθα στο να αποκωδικοποιήσουμε τις εξελίξεις σε Διεθνές επίπεδο . Ιδιαίτερα έντονα έκανε την παρουσία της μετά τον β Παγκόσμιο πόλεμο και κυρίως κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου . Μιλώντας για Γεωπολιτική εννοούμε την μελέτη των Διεθνών Σχέσεων των Κρατών με βάση τα γεωγραφικά κριτήρια πληθυσμός , γεωγραφία , πλουτοπαραγωγικές πηγές κτλ . Ο Πρώτος που διατύπωσε μια ολοκληρωμένη γεωπολιτική ανάλυση ήταν ο Γερμανός γεωγράφος Friedrich Pretzel , ο οποίος υποστήριξε πως η

Γεωπολιτική είναι < ένα γνωστικό πεδίο που θεωρεί την έννοια του χώρου (space) σημαντική για την κατανόηση της φύσης των Διεθνών Σχέσεων .(3)
Υποστήριξε πως τα κράτη είναι σαν τους ζωντανούς οργανισμούς που υπακούουν στους Δαρβινικούς όρους της εξέλιξης . Στα τέλη του 19 αιώνα και αρχές του 20 , βλέπουμε πως γίνεται μια προσπάθεια από αναλυτές των Διεθνών Σχέσεων να διατυπώσουν όρους και θεωρίες με βάση τις οποίες θα μπορούσαν να προβλέψουν αλλά και να αναλύσουν την συμπεριφορά κράτους . Γίνεται κατανοητό πως οι συγκεκριμένοι αναλυτές αυτό που αποσκοπούσαν ήταν όχι τόσο η επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων , αλλά με βάση την Γεωπολιτική θεώρηση να ανακαλύψουν στρατηγικό πλεονέκτημα για ένα κράτος στο πεδίο των Διεθνών Σχέσεων .

Πρώτος γεωπολιτικός αναλυτής αυτού του τύπου ήταν ο αξιωματικός του Αμερικανικού Στρατού ο Alfred Thayer Mahan . Με το έργο του < Η ναυτική ισχύς της στη Ιστορία > κατέληξε πως ο έλεγχος των θαλασσίων οδών είναι κρίσιμης σημασίας για την κρατική ισχύς και επομένως η δημιουργία ναυτικής δύναμης αποτελεί στρατηγικό πλεονέκτημα για κάθε κράτος .

Ο Βρετανός Sir Alfred J Mackinder (1861-1947) . Καθηγητής γεωγραφίας στην Οξφόρδη και μέλος του Βρετανικού Κοινοβουλίου υποστήριξε πως ύστερα από την δημιουργία του σιδηροδρόμου άλλαξαν οι σχέσεις των ηπειρωτικών δυνάμεων και των ναυτικών , προς όφελος των πρώτων , ερχόμενος σε αντίθεση με τον προγενέστερο Mahan .

Ο Mackinder σε μια συγκέντρωση στην Βασιλική Γεωγραφική Εταιρία , στο Λονδίνο , παρουσίασε μια μελέτη με όνομα < Ο Γεωγραφικός Μοχλός της Ιστορίας > η οποία και έγινε μια σταθερά στην γεωπολιτική σκέψη μέχρι σήμερα .

Αυτή ουσιαστικά είναι και η επικρατέστερη αντίληψη για την Γεωπολιτική Θεωρία μέχρι σήμερα . Ο Mackinder πίστευε πως οι εποχές για τις μεγάλες ανακαλύψεις έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί για την Ευρώπη , αφού είχαν ανακαλυφθεί όλα τα μέρη της Ευρώπης , άρα εφόσον δεν υπήρχαν ανεξερεύνητοι χώροι , οι πολιτικές αλλαγές σε μια περιοχή θα επηρέαζαν όλο και περισσότερο αλλά μέρη του κόσμου με συνέπεια να υπάρχει σύγκρουση δυνάμεων .

Ισχυρίστηκε πως η Ευρασία και ιδιαίτερα το κεντρικό της τμήμα , επειδή είναι μακριά από την θάλασσα και άρα προστατευμένο από κάθε απειλή , θα μπορούσε να αποτελέσει την βάση για την δημιουργία μιας ισχυρής ηπειρωτικής δύναμης . Προσθέτοντας στην συνέχεια και άλλες περιοχές στην αρχική του διατύπωση ονόμασε την περιοχή αυτή Κεντρική Γη (Heartland) και ακριβώς επειδή η συγκεκριμένη περιοχή είναι απρόσβλητη , όποιος την κατέχει θα μπορούσε να κυριαρχήσει στο σύνολο των εδαφών της Ευκρασίας και της Αφρικής . Για να μπορέσει κάποιος να κυριαρχήσει στην Heartland πρέπει να κατέχει την Ανατολική Ευρώπη , γιατί αυτή αποτελεί την δίοδο για την Κεντρική Γη . Όπως αναφέρει και ο ίδιος ο Mackinder < όποιος κυριαρχεί στην Ανατολική

Ευρώπη ελέγχει την Κεντρική Γη . Όποιος ελέγχει την Κεντρική Γη ελέγχει την Παγκόσμια Νήσο και ο οποίος ελέγχει την Παγκόσμια Νήσο ελέγχει τον κόσμο όλο . >

Με βάση ακριβώς αυτήν την Θεωρία μπορούμε να εξηγήσουμε το γεωπολιτικό παιχνίδι που διεξάγεται στο τρίγωνο ΕΕ , Ρωσία και Τουρκία .

Περιγραφή της ΕΕ

Ενέργεια

Σίγουρα το 2004 αποτελεί σημαντική χρονική στιγμή για την ΕΕ . Είναι αλήθεια πως το ευρωπαϊκό οικοδόμημα πέρασε στην επόμενη φάση το 1998 , εδραίωσε την ΕΕ με το Συμβούλιο του Ελσίνκι , έδωσε το δικαίωμα της ένταξης σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης 1999 και το 2002 με το Συμβούλιο της Κοπενχάγης προσδιόρισε με ακρίβεια την ημερομηνία της διεύρυνσης .

Σήμερα συνέπεια όλων αυτών , η Ευρώπη των 25 . Μια Ευρώπη που αυξάνεται η έκταση , ο πληθυσμός , αλλά και η οικονομική της και η πνευματική και πολιτισμική της δύναμη . Νέες προσδοκίες αλλά και μεγαλύτερες ανάγκες .

Θα σταθώ στις ανάγκες . Για να μπορέσει αυτός ο γίγαντας να πραγματώσει όλες αυτές τις προσδοκίες , χρειάζεται ενέργεια . Ενέργεια που μέσω αυτής θα μπορέσει να δημιουργηθεί ο οικονομικός και κοινωνικός της ιστός . Φυσικά όταν μιλάμε για ενέργεια εννοούμε όλες τις μορφές ανανεώσιμης , αιολική , ηλιακής , πετρέλαιο , άνθρακας κτλ .(4)

Για να γίνουμε ποιο συγκεκριμένοι το είδος της ενέργειας που κατά κύριο λόγο χρησιμοποιεί η ΕΕ αλλά και ο υπόλοιπος κόσμος σήμερα είναι το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο .

Το πετρέλαιο έγινε παράγοντας στις Διεθνείς εξελίξεις τις πρώτες δεκαετίες του 20 αιώνα και από τότε έχει μετατραπεί σε σταθερά της Παγκόσμιας ισορροπίας . Αποτελεί για την ΕΕ την ενεργειακή πηγή εκείνη που αίνε ο σημαντικότερος παράγοντας για την λειτουργία της οικονομίας της .

Πρώτη φορά που το πετρέλαιο έκανε αισθητή την παρουσία του στο Διεθνές γίνεσθαι ήταν το 1973 (16 Οκτωβρίου) ημερομηνία κατά την οποία έγινε ο πόλεμος του Γιομ-Κιπούρ . Οι Αραβικές χώρες συνασπίστηκαν εναντίον του Ισραήλ και με το μέρος της Αιγύπτου και δι μέσου του ΟΠΕΚ άρχισαν να μειώνουν την παραγωγή τους σε πετρέλαιο με αποτέλεσμα την αύξηση στην τιμή του πετρελαίου στις εξαγωγές κυρίως < εχθρικών > χωρών προς τα Αραβικά συμφέροντα . Συγχρόνως έσπασαν την συμφωνία για τον ορισμό των τιμών πετρελαίου με τις εταιρίες πετρελαίου και επιδίωξαν να αυξήσουν το ποσοστό τους σε αυτές .

Οικονομία

Η ΕΕ έχει απελευθερώσει το εμπόριο, ενέκρινε ένα κοινό νόμισμα, και αγωνίζεται προς την κατεύθυνση της σύγκλισης του βιοτικού επιπέδου. Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει την εμπορική θέση της Ευρώπης και την πολιτική και οικονομική της ισχύ. Ως επακόλουθο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεπε ότι η οικονομία της ΕΕ θα συρρικνωθεί κατά 4% το 2009. Τον Σεπτέμβριο του 2009, η Επιτροπή ανέφερε ότι η ΕΕ είχε ανακάμψει από την κρίση πιο γρήγορα από ό, τι είχε προβλεφθεί, ωστόσο το ισχυρό Εύρο όπως και η έλλειψη ρευστότητας και τα προβλήματα στον τραπεζικό τομέα θέτουν σε κίνδυνο την ανάπτυξη. Μεταξύ 2004 και 2007, η ΕΕ παραδέχθηκε ότι 12 χώρες είναι, γενικά, λιγότερο προηγμένες οικονομικά από τις άλλες 15. Έντεκα κράτη μέλη της ΕΕ υιοθέτησαν το ευρώ ως κοινό τους νόμισμα την 1η Ιανουαρίου 1999 (Ελλάδα έκανε δύο χρόνια αργότερα), αλλά το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και η Δανία επέλεξε να μην συμμετάσχει. Από τα 12 πιο πρόσφατα κράτη μέλη, μόνο η Σλοβενία (1 Ιανουαρίου 2007), η Κύπρος και η Μάλτα (1 Ιανουαρίου 2008), και η Σλοβακία (1η Ιανουαρίου 2009) έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

ΑΕΠ (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης):

14,52 τρισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

15,12 τρισεκατομμύρια δολάρια (2008 εκτ.)

14,99 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (2007 εκτ.)

Σημείωση: Τα δεδομένα είναι σε \$ 2009

[Βλ. επίσης: ΑΕΠ (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) χώρα κατατάσσεται]

ΑΕΠ (επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία):

15,99 τρισεκατομμύρια δολαρίων (2008 εκτ.)

ΑΕΠ - πραγματικό ποσοστό αύξησης:

-4% (2009 εκτ.)

0,9% (2008 εκτ.)

3% (2007 εκτ.)

ΑΕΠ - κατά κεφαλήν (ΜΑΔ):

\$ 32700 (2009 εκτ.)

34.100 δολάρια (2008 εκτ.)

\$ 33.900 (2007 εκτ.)

Σημείωση: Τα δεδομένα είναι σε \$ 2009

ΑΕΠ - σύνθεση ανά τομέα:

γεωργία: 2,1%

βιομηχανία: 25,8%

Υπηρεσίες: 72,1% (2008 εκτ.)

Εργατικό δυναμικό:

224,8 εκατομμυρίων (2008 εκτ.)

Εργατικού δυναμικού - από το επάγγελμα:

γεωργία: 5,6%

βιομηχανία: 27,7%

Υπηρεσίες: 66,7% (2007 εκτ.)

Ποσοστό ανεργίας:

9,4% (2009 εκτ.)

7,2% (2006 εκτ.)

Πληθυσμός κάτω από όριο της φτώχειας:

σημείωση - δείτε τις καταχωρήσεις χώρα των κρατών μελών

Νοικοκυριό εισόδημα ή κατανάλωση από το μερίδιο ποσοστού:

χαμηλότερο του 10%: 2,8%

υψηλότερο του 10%: 25,2% (2001 εκτ.)

Διανομή του οικογενειακού εισοδήματος - ευρετήριο Gini:

31 (2006)

31.2 (2003 εκτ.)

Επενδύσεις (ακαθάριστες σταθερό):

19,7% του ΑΕΠ (2008 εκτ.)

Ποσοστό πληθωρισμού (τιμές καταναλωτή):

0,6% (2009 εκτ.)

1,8% (2006 εκτ.)

Κεντρικού συντελεστή προεξόφλησης τράπεζα:

3% (31 Δεκεμβρίου 2008)

5% (31 Δεκεμβρίου 2007)

σημείωση: αυτή είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα το επιτόκιο για τη

διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης, το οποίο προσφέρει μίας ημέρας πιστώσεων προς τις τράπεζες στη ζώνη του ευρώ

Εμπορική τράπεζα βασικό επιτόκιο δανεισμού:

8,6% (31 Δεκεμβρίου 2008)

8,03% (31 Δεκεμβρίου 2007)

Χρηματιστήριο του χρήματος:

5542 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)

5.649 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

σημείωση: αυτή είναι η ποσότητα του χρήματος, της M1, για τη ζώνη του ευρώ, μετατρέπονται σε δολάρια ΗΠΑ κατά τη συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας που αναγράφεται? αποκλείει το απόθεμα των χρημάτων που μεταφέρονται από μη μέλη της ευρωζώνης από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Απόθεμα οιονεί χρήματος:

5.631.000 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)

5180 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

σημείωση: αυτή είναι η ποσότητα του οιονεί χρήματος, M2-M1, για τη ζώνη του ευρώ, μετατρέπονται σε δολάρια ΗΠΑ κατά τη συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας που αναγράφεται? αποκλείει το απόθεμα των οιονεί χρήματα που μεταφέρονται από μη μέλη της ευρωζώνης από την Ευρωπαϊκή ένωση

Αποθέματος των εγχώριων πιστώσεων:

2117000000000 δολαρίου (31 Δεκεμβρίου 2008)

20.940 δισεκατομμυρίων δολαρίων (31 Δεκεμβρίου 2007)

σημείωση: ο αριθμός αυτός αναφέρεται στη ζώνη του ευρώ μόνο? αποκλείει πιστωτικά στοιχεία για τα μη μέλη της ευρωζώνης της ΕΕ

Αγοραία αξία των εισηγμένων μετοχών:

\$ NA (31 Δεκεμβρίου 2009)

15.570 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)

13500 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2006 εκτ.)

Γεωργία - προϊόντα:

σιτάρι, κριθάρι, ελαιούχοι σπόροι, ζαχαρότευτλα, κρασί, σταφύλια?
γαλακτοκομικά προϊόντα, βοοειδή, πρόβατα, χοίροι, πουλερικά? ψάρια

Βιομηχανίες:

μεταξύ των μεγαλύτερων και πιο τεχνολογικά προηγμένα, ο στον κόσμο η ευρωπαϊκή βιομηχανική βάση περιλαμβάνει: σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων και μεταποίησης, τα προϊόντα μετάλλων, πετρελαίου, άνθρακα, τσιμέντο, χημικά, τα φαρμακευτικά προϊόντα, της αεροδιαστημικής, του εξοπλισμού σιδηροδρομικών μεταφορών, επιβατικών και επαγγελματικών

οχημάτων, την κατασκευή εξοπλισμό, βιομηχανικό εξοπλισμό, τη ναυπηγική βιομηχανία, ηλεκτρικές συσκευές ισχύος, εργαλειομηχανές και τα αυτοματοποιημένα συστήματα παραγωγής, τα ηλεκτρονικά και τον τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, η αλιεία, επεξεργασίας τροφίμων και ποτών, έπιπλα, χαρτί, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ο τουρισμός

Βιομηχανικής ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγής:

-9% (2008 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - παραγωγή:

3.044 δισεκατομμύρια kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - κατανάλωση:

2.884 δισεκατομμύρια kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - εξαγωγές:

NA kWh

Ηλεκτρική ενέργεια - εισαγωγές:

NA kWh

Πετρέλαιο - παραγωγή:

2,538 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - κατανάλωση:

14,44 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - εξαγωγές:

2,196 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - εισαγωγές:

8,613 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - αποδείχθηκε αποθεματικά:

5718000000 bbl (1η Ιανουαρίου 2008)

Φυσικό αέριο - παραγωγή:

201 900 000 000 m cu (2007 εκτ.)

Φυσικό αέριο - κατανάλωση:

516 900 000 000 m cu (2007 εκτ.)

Φυσικό αέριο - εξαγωγές:

NA m cu

Φυσικό αέριο - εισαγωγές:

NA m cu

Φυσικό αέριο - αποδείχθηκε αποθεματικά:

2318000000000 m cu (1η Ιανουαρίου 2008 εκτ.)

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

51,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων (2009 εκτ.)

Εξαγωγές:

1,952 τρισεκατομμύρια δολάρια (2007 εκτ.)

1,33 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (2005)

σημείωση: εξωτερικές εξαγωγές, με εξαίρεση το ενδοκοινοτικό εμπόριο

Εξαγωγές - προϊόντα:

μηχανήματα, αυτοκίνητα, αεροσκάφη, πλαστικών, φαρμακευτικών προϊόντων και άλλων χημικών ουσιών, των καυσίμων, σιδήρου και χάλυβα, Nonferrous Metals, χαρτοπολτού ξύλου και προϊόντων από χαρτί, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, το κρέας, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα ψάρια, τα αλκοολούχα ποτά.

Οι εισαγωγές:

1,69 τρισεκατομμύρια δολάρια (2007 εκτ.)

1,466 τρισεκατομμύρια δολάρια (2005)

σημείωση: εξωτερικές εισαγωγές, με εξαίρεση το ενδοκοινοτικό εμπόριο

[Δείτε επίσης: Εισαγωγές χώρα κατατάσσεται]

Εισαγωγές - προϊόντα:

μηχανήματα, οχήματα, αεροσκάφη, τα πλαστικά, το αργό πετρέλαιο, χημικά προϊόντα, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, μέταλλα, τρόφιμα, είδη ένδυσης

Αποθέματα ξένου συναλλάγματος και χρυσού

\$ NA

Ισοτιμίες:

ευρώ ανά δολάριο ΗΠΑ - 0,7338 (2009), 0,6827 (2008), 0,7345 (2007), 0,7964 (2006), 0,8041 (2005)

Πηγή CIA YEAR FACT BOOK 2008

Σχέσεις με Ρωσία

Οι Ευρωπαϊκές χώρες το 1973 εξαρτούσαν τις οικονομίες τους από το πετρέλαιο κατά 67% , με αποτέλεσμα να υποστούν σοκ , και το πρώτο που σκέφτηκαν μετά την κρίση ήταν να συντονίσουν τις δυνάμεις τους για να μην ξαναβρεθούν σε τόσο δύσκολη θέση . Είναι αλήθεια πως κατά την ίδρυση της κοινότητας δεν είχε ληφθεί υποψιν ένα κοινό πρόγραμμα για Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ενέργειας . Η Ένωση Χάλυβα και Άνθρακα το 1951 όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ατομική Ενέργεια (Ευροτομ) το 1957 δεν αναφέρουν ένα συνολικό σχέδιο για την ενέργεια . Αρχικά οι ΗΠΑ πήραν την πρωτοβουλία και ύστερα από συνδιάσκεψη κατέληξαν στην σύνοψη της Διεθνούς Συμφωνίας για την ενέργεια και στην δημιουργία στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ του Διεθνούς Οργανισμού για την Ενέργεια . Η Συμφωνία υπογράφηκε το 1974 . Η ΕΕ συμμετείχε στις εργασίες ως παρατηρητής .

Κύρια Αποστολή του Οργανισμού ήταν

Η δημιουργία και εφαρμογή ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος συνεργασίας για την ανάπτυξη αλλά και την εκμετάλλευση , και την εξοικονόμηση της ενέργειας .

Η βελτίωση του συστήματος πληροφοριών για τις αγορές πετρελαίου και φυσικού αερίου .

Η δημιουργία ενός μηχανισμού περιορισμού της ζήτησης και της κατανομής των πετρελαϊκών αποθεμάτων σε περίπτωση δυσχερειών στον ανεφοδιασμό . (βλ . κρίση 1973) .

Η ουσία όμως για την ΕΕ αρχίζει με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Ενέργειας , ο οποίος υπογράφηκε στις 17 Δεκεμβρίου του 1991 στην Χάγη από όλα τα Ευρωπαϊκά Κράτη , τις ΗΠΑ , τον Καναδά και την Ιαπωνία .

Ο Χάρτης καθόριζε τα εξής

- τις αρχές
- τους στόχους
- τα μέσα

Για μια Πανευρωπαϊκή συνεργασία στον ενεργειακό τομέα .
Η εφαρμογή του Χάρτη υιοθετείται από την Συνθήκη για το Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Χάρτη που υπογράφηκε στην Λισσαβόνα στις 17 Δεκεμβρίου του 1994 . Κύρια στοιχεία είναι τα εξής

Ωθεί στην ανάπτυξη των σχέσεων των Ευρωπαϊκών Χωρών με τα ανεξάρτητα κράτη της Πρώην Σοβιετικής Ενώσεως , της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, του Καναδά , των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας στα εξής πεδία

- την διαμετακόμιση ενεργειακών πόρων μεταξύ Ανατολής και Δύσης
-
- Των συναλλαγών
- Των επενδύσεων
- Την συνεργασία στον τομέα της ενέργειας γενικότερα .

Η ΕΕ συνεργάζεται με την γραμματεία του Χάρτη που βρίσκεται στις Βρυξέλες . Σαν υποστήριξη σε αυτά τα σχέδια η ΕΕ προωθεί και άλλα προγράμματα . Το Phare , το Synergy αλλά και το Thermie αποσκοπούν στο να διοχετεύσουν στις

χώρες αυτές πόρους και πληροφόρηση για την διαχείριση της ενέργειας , διαρκή ανάπτυξη αλλά και βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού αλλά και της ενεργειακής αποτελεσματικότητας . Ακολουθεί η ίδρυση από την ΕΕ της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ενέργειας στις 8 Νοεμβρίου του 1996 , η οποία και προσφέρει ένα βήμα για ένα άτυπο αλλά θεσμοθετημένο διάλογο , που βοήθα την Επιτροπή να αναπτύξει νέες ιδέες για την Ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική . Όμως για να δούμε ποιες ήταν οι καθεαυτό κινήσεις , προσεγγίσεις αλλά και αποφάσεις της ΕΕ ειδικά για το πετρέλαιο .

Αρχικά το 1976 με μια Οδηγία ιδρύει μια κοινοτική διαδικασία ενημέρωσης για τις τιμές του αργού πετρελαίου και των προϊόντων του μέσα στην Κοινότητα . Βάση των στοιχείων που συγκέντρωνε η Επιτροπή , κοινοποιούσε στα Κράτη Μέλη συνθετικά στοιχεία για τις τιμές του πετρελαίου ανά τρίμηνο .

Θεσπίζεται κανονισμός καθιέρωσης της Καταγραφής στην Κοινότητα των εισαγωγών αργού πετρελαίου αλλά και των προϊόντων του πετρελαίου . Με αυτά τα στοιχεία η καταγραφή των εισαγωγών πετρελαίου είχε ως συνέπεια να γίνει ποιο διαφανείς η αγορά πετρελαίου στην Κοινότητα .

Εξαιτίας αυτών των μέτρων οι καθαρές εισαγωγές πετρελαίου αντιπροσώπευαν τα τελευταία χρόνια του 80-το 40% της ακαθάριστης κατανάλωσης ενέργειας στην Κοινότητα και το 80% της ακαθάριστης κατανάλωσης πετρελαίου . Ο εφοδιασμός βέβαια έγινε ακόμη ποιο ασφαλής την δεκαετία του 90 , παρά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με τους πόλεμους στην Μέση Ανατολή (βλ Ιράκ) .

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως από την δεκαετία του 2000 , η ΕΕ αναγκάζεται να αλλάξει τα πλάνα της και να δώσει ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής της , ωθούμενη από παράγοντες όπως η διεύρυνση , η ανάπτυξη αλλά και οι Γεωπολιτικές και Γεωοικονομικές αλλαγές που συντελέστηκαν σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα στις δυο σημαντικότερες από άποψη ενέργειας περιοχές του πλανήτη την Μέση Ανατολή και τον Καύκασο με την Κασπία θάλασσα

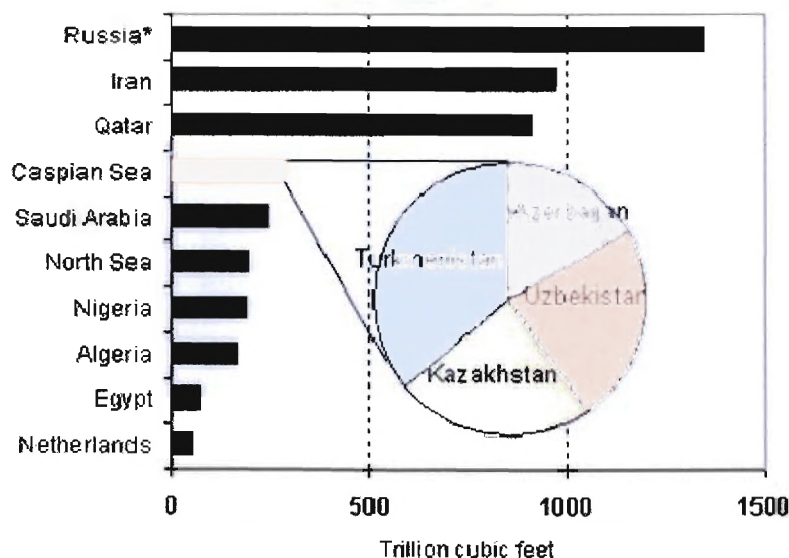
Πολλοί από παλαιά του είχαν δώσει την ονομασία του < Μεγάλου παιχνιδιού > (The Great Geam) , άλλοι με βάση την Γερμανική γεωπολιτική σχολή το ονόμασαν (Πορεία προς Ανατολάς) , σίγουρα όμως όπως και να το ονομάσουμε η περιοχή που το τρίγωνο εφάπτεται , θα αναδείξει την επόμενη παγκόσμια δύναμη .

Σημαντική είναι η διαπίστωση που κάνει ο Henry Kissinger στο έργο του < Διπλωματία > για το συμφέρον της χώρας του όσο αφορά την περιοχή της Κασπίας -Καυκάσιος . < Γεωπολιτικά η Αμερική είναι ένα νησί μακριά από τις ακτές της γήινης μάζας της Ευρασίας . Η κυριαρχία μια και μόνης δύναμης σε οποιαδήποτε από τις δυο κύριες συνιστώσες της Ευκρασίας , παραμένει ένας καλός ορισμός στρατηγικού κίνδυνου για την Αμερική με η χωρίς τον Ψυχρό πόλεμο > . Λόγια που μας φανερώνουν πως τα κράτη που υπάρχουν στην

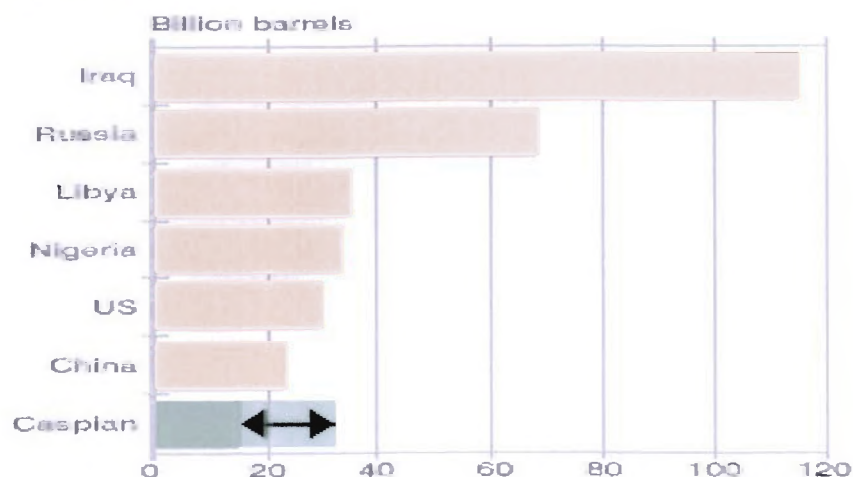
περιοχή η που επρόκειτο να δημιουργηθούν τείνουν να εξελιχθούν σε < Μήλο της Έριδος > και σύγχρονο < Ελντοράντο > για όποιο κράτος η συνασπισμό κρατών θελήσουν την Παγκόσμια Ισχύ .

Η γεωοικονομική ισχύς της περιοχής είναι τεράστια αφού υπάρχουν τεράστια αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου . Τα κασπιανα αποθέματα πετρελαίου όσο και αυτά της περιοχής του Καυκάσου θα αποτελέσουν πολυτιμότητες εφεδρείες και θα αποκτήσουν ακόμη μεγαλύτερη πολιτικοοικονομική σημασία σε λίγα χρόνια , λαμβάνοντας υποψιν πως η παγκόσμια ζήτηση αυξάνεται κατά 67% κάθε χρόνο , ενώ τα αποθέματα της Βόρειας θάλασσας όσο και της Αλάσκας αναμένεται να εξαντληθούν . Καταλαβαίνουμε πως η Κασπιανή μόνο λεκάνη που περιέχει 20 δις επιβεβαιωμένων αποθεμάτων πετρελαίου θα είναι στο μέλλον ο κύριος προμηθευτής σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο στον κόσμο . (4)

Fig. 2: Caspian Sea Natural Gas Reserves in Context (2006)

Proven oil reserves

SOURCE : BP, EIA

Άρα όλη η περιοχή είναι στρατηγικά ιδιαίτερα σημαντική , αφού οποίος την κατέχει η την επηρεάζει αποκτά τα κλειδιά για την διαχείριση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου για τα επόμενα χρόνια . Γιαυτό το λόγο η κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή είναι ιδιόζουσα αφού ο καθένας μπορεί να καταλάβει πως μέχρι να υπάρξει μια τελική συμφωνία για την διαχείριση όλων αυτών των πόρων , θα υπάρξουν ανταγωνισμοί , διχόνοιες , ανελαστικά καθεστώτα και κράτη παρίες . Αυτή είναι η κατάσταση που με τον ένα η τον άλλο τρόπο επικρατεί στην περιοχή .

Αυτό που είναι σημαντικό στην συνέχεια είναι να αναλύσουμε ακριβώς μπροστά σε ποιο παιχνίδι βρίσκεται η ΕΕ στην περιοχή , όσο αφορά το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο αλλά και με ποιους παίκτες . Το σίγουρο είναι πως τουλάχιστον για τους τελευταίους αιώνες υπήρξε μια προσπάθεια της Ρωσίας και παλαιότερα της Σοβιετικής Ενώσεως για έξοδο στις θερμές θάλασσες την Μεσόγειο και κατεπεκτασιν στους Ωκεανούς , ώστε να μπορέσει να βρεθεί ποιο κοντά στην περιοχή της Μέσης Ανατολής , όπου βρίσκονται τα μεγαλύτερα βεβαιωμένα αποθέματα πετρελαίου , αλλά και σε άλλες περιοχές , με απώτερο σκοπό την αύξηση της επιρροής της όσο και την εξασφάλιση η επηρεασμού πηγών ενέργειας

Από την άλλη έχουμε την προσπάθεια της Δύσης να ανάσχεση αυτή την προσπάθειας της Ρωσίας για έξοδο και να την περικλείουν στα στενά του Βοσπόρου . Αυτό όμως αλλάζει σήμερα . Αλλάζει γιατί μετατοπίζεται το ενδιαφέρον στην περιοχή της Καυκάσιας –Κασπίας . Η ζώνη αυτή είναι μια κρίσιμη Γεωοικονομική περιοχή αφού μέσω αυτής διακινείται η πλειοψηφία του παγκόσμιου εμπορίου όπως και του πρωτεύοντος στρατηγικού υλικού για την βιομηχανικά ανεπτυγμένη Δύση , την Ιαπωνία αλλά και την ραγδαία αναπτυσσόμενη ΝΑ Ασία και την Κίνα .

Oil and Natural Gas Export Infrastructure in Central Asia and the Caucasus

Source: US Department of State.

Άρα υπάρχει ενδιαφέρον από τις ΗΠΑ ως την μόνη Υπερδύναμη , από την Ρωσία , αφού αυτές οι περιοχές αποτελούσαν εδάφη της η ζώνες επιρροής της εδώ και πολλούς αιώνες , της ΕΕ ως ανερχόμενης δύναμης , για να μπορέσει να εξασφαλίσει την βιωσιμότητα της σε ενέργεια αλλά και της Τουρκίας .

Ας αναφερθούμε στην συνέχεια στις χώρες της περιοχής , την κατάσταση που βρίσκονται αλλά και τις ενέργειες της ΕΕ σε αυτές μέσω προγραμμάτων αλλά και της διπλωματικής δραστηριότητας .

Οι χώρες αυτές είναι

- Αρμενία
- Γεωργία
- Αζερμπαϊτζαν
- Καζακστάν
- Ρωσία
- Τουρκία

Αρχικά μιλώντας για την Αρμενία , μια μικρή σε έκταση χώρα , θα μπορούσαμε να πούμε πως ο ρόλος της στις ανακατατάξεις της περιοχής θα ήταν μικρός , παρόλα αυτά θα δούμε πως κατέχει ρόλο κλειδί και διαδραματίζει μεγάλο ρόλο

στις γενικότερες ισορροπίες της περιοχής . Ουσιαστικά αυτό που δίνει ιδιαίτερα σημαντική βαρύτητα στην Αρμενία είναι η περιοχή του Ναγκορνο-Καραμπάχ . Ύστερα από την προέλαση της σε αυτήν την περιοχή τον Μάρτιο του 1992 , αλλά και με την επίθεση του Kelbadzhar τον Απρίλιο του 1993 κατάφερε να ενώσει το Καραμπάχ με την Μητρόπολη και με αυτόν τον τρόπο να διευρύνει τον διάδρομο Lachine Corridor , συνέπεια του οποίου ήταν να καταφέρει να ελέγξει τον ηπειρωτικό διάδρομο μεταφοράς πετρελαίου και να διακόψει έτσι την δημιουργία του αγωγού Μπάγκου – Τσειχαν και την μεταφορά πετρελαίου από το Αζερμπαϊτζαν στην Τουρκία . Κίνηση πολύ σημαντική αφού συνασπιζομένη η Ρωσία με την Αρμενία και το Ιράν , αφήνει έξω από το παιχνίδι την Τουρκία , ενώ συγχρόνως δημιουργεί και ασφυξία στο Αζερμπαϊτζαν και στην στρατηγική του σχέση του τελευταίου με την Τουρκία . Παράλληλα δίνει ισχυρό στήριγμα στην Τουρκία αφού αυξάνει την επιρροή της . Συγχρόνως με αμυντική συμφωνία που υπέγραψε με την Ρωσία τον Σεπτέμβριο του 1997 για αποτροπή επίθεσης από χώρα μη μέλους της ΚΑΚ , ουσιαστικά η Αρμενία προσδέθηκε στο άρμα της Ρωσίας . Μεταγενέστερα πραξικοπήματα και παρεμβάσεις δεν κατάφεραν να αλλάξουν την κατάσταση , αφού μέχρι και σήμερα καρκινόβατεί η δημιουργία του αγωγού Μπάγκου – Τσειχαν , που υποστηρίζεται ένθερμα από τις ΗΠΑ την Τουρκία και το Αρζεμπαιτζαν , δίνοντας έτσι ένα δυνατό χτύπημα στα συμφέροντα των χωρών αυτών .(5)

Από την πλευρά της ΕΕ υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο τον Απρίλιο του 1996 Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (Partnership and Cooperation Agreement PCA) μεταξύ ΕΕ-Αρμενίας η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιουλίου 1999 , με δεκαετή ισχύ ανανεώσιμη κατά έτος . (6) Η σχέση αυτή προωθεί τον διάλογο , τις πολιτικές σχέσεις και την ανάπτυξη της επενδυτικής και οικονομικής δραστηριότητας. Η Αρμενία συμμετέχει στο πρόγραμμα Tacis μέσω του Εθνικού Προγράμματος και αφετέρου μέσω του προγράμματος περιφερειακής συνεργασίας στα προγράμματα Tracesa και Inogate . Συνεχής είναι η προσπάθεια της ΕΕ για ειρηνική διευθέτηση της διένεξης ανάμεσα στην Αρμενία και το Αρζεμπαιτζαν για το Ναγκορνο – Καραμπάχ , ενώ επίσης προωθεί τον εκδημοκρατισμό του κράτους , την βελτίωση των υποδομών , την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων εν γένει .

TACIS

Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας . Αποσκοπεί στην αντιμετώπιση προβλημάτων που έχουν από την φύση τους διασυνοριακό χαρακτήρα . Αυτό που διακρίνει το συγκεκριμένο πρόγραμμα από τις περιφερειακές δράσεις , που αναπτύσσονται ποιο κάτω , είναι ότι τα υλοποιούμενα προγράμματα έχουν ως αντικείμενο συνορεύοντα κράτη και μόνο και δεν εκτείνονται σε ευρύτερο πλαίσιο . Στην παρούσα φάση είναι οι χώρες της ΚΑΚ Ρωσία , Ουκρανία , Μολδαβία και Λευκορωσία .

Οι περιφερειακές δράσεις του TACIS έχουν ως στόχο αφενός την δημιουργία κλίματος συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες της ΚΑΚ αλλά και στη δημιουργία

ευρύτερων υποδομών που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη των σχέσεων των χωρών αυτών με την ΕΕ.

Στην συνεχεία έχουμε το INOGATE (Interstate Oil Gas Transport to Europe) Ξεκίνησε το 1995 με την συμμετοχή 6 κρατών , ενώ σήμερα αριθμεί 50 χώρες .

Στόχοι του προγράμματος είναι

η συντηρήσει και ο εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων δικτύων πετρελαίου και φυσικού αερίου

η εξεύρεση εναλλακτικών η συμπληρωματικών διόδων για πετρέλαιο και φυσικό αέριο από την περιοχή της Κεντρικής Ασίας προς τις Δυτικοευρωπαϊκές χώρες και η βελτίωση του εμπορίου της ενέργειας σε περιφερειακό πεδίο .

Το TRACECA άρχισε να λειτουργεί το 1993 με στόχο την δημιουργία άξονα μεταφοράς Δύσης – Ανατολής , από την Ευρώπη και τον Εύξεινο Πόντο στην Κεντρική Ασία μέσω Καυκάσου και Κασπίας θάλασσας .

Μετά την αρχική φάση λειτουργίας των ετών 1993-1995 , καθοριστική για την εξέλιξη του προγράμματος ήταν η πολυμελής συμφωνία μεταφορών στο Μπακού Σεπτέμβριος του 1998 , την οποία έχουν επικυρώσει τα δώδεκα κράτη μέλη του TACIS και η Ρωσία . Με τη συμφωνία δόθηκε βάρος στην ενδυνάμωση της σύνδεσης Κασπίας Πόντου καθώς και στο να καταστεί ο συγκεκριμένος διάδρομος πιο λειτουργικός .

Σχέσεις με Τουρκία

Οι σχέσεις με την Τουρκία εμπεριέχουν πολλά προβλήματα αλλά και προοπτικές.

Για τα θέματα δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας η Επιτροπή σημειώνει ότι η Τουρκία έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο σε ζητήματα εξωτερικών συνόρων και θέματα του Σένγκεν, αλλά και στα ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής και ασύλου. (7)

Με δεδομένη την αύξηση του αριθμού των αιτούντων άσυλο η Τουρκία, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα πρέπει να αναδιοργανώσει το σύστημα της. Σε ό,τι αφορά τη σύναψη συμφωνίας επανεισδοχής, που εκκρεμεί από το Δεκέμβριο του 2006, επισημαίνεται ότι η Τουρκία αποδέχτηκε πρόσφατα την επανέναρξη επίσημων συνομιλιών και αναφέρεται ότι η Τουρκία καταβάλλει προσπάθειες με στόχο την επίτευξη διευθέτησης για την FRONTEX.

Υπογραμμίζεται ακόμη ότι υπήρξε περιορισμένη πρόοδος στην πολιτική θεωρήσεων και καμία πρόοδος στη δικαστική συνεργασία για ποινικά και αστικά ζητήματα.

Σχετικά με το ρόλο του στρατού στην Τουρκία, η έκθεση αναφέρεται στην αυξημένη πολιτική επιρροή που εξακολουθούν να ασκούν οι στρατιωτικές δυνάμεις μέσα από επίσημους και ανεπίσημους μηχανισμούς για θέματα όπως η Κύπρος.

Σχετικά με την Κύπρο, η έκθεση αναφέρεται στη δημόσια στήριξη της Τουρκίας στις συνομιλίες, που διεξάγονται μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, για την εξεύρεση συνολικής λύσης του Κυπριακού προβλήματος, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, και σημειώνεται ότι αναμένεται από την Τουρκία να υποστηρίξει ενεργά τις εν εξελίξει συνομιλίες και να κάνει συγκεκριμένα βήματα, ώστε να συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για τη συνολική λύση του Κυπριακού.

Παράλληλα, επισημαίνεται ότι η Τουρκία, μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον Δεκέμβριο του 2006, δεν σημείωσε καμία πρόοδο στην πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Άγκυρας και την ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων της με την Κυπριακή Δημοκρατία και στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή τονίζει ότι είναι επείγουσας σημασίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της για την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Άγκυρας.

Τέλος, γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι η Τουρκία εξακολουθεί να ασκεί βέτο στη συμμετοχή της Κύπρου σε αρκετούς διεθνείς οργανισμούς και ότι οι ενέργειες κυπριακών πλοίων για εξόρυξη πετρελαίου έχουν παρεμποδιστεί από τον τουρκικό στόλο σε αρκετές περιπτώσεις κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) αποφάσισε να χορηγήσει δάνειο ύψους 2,2 δισ. ευρώ, προς την Τουρκία, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η ΕΤΕ ανακοίνωσε ότι θα χορηγήσει δάνεια συνολικού ύψους 11 δισ. ευρώ σε επιχειρήσεις της Κεντρικής, Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης. Άμεσα εκταμιεύσιμο είναι το ποσό των 5,7 δισ. ευρώ ενώ το υπόλοιπο, ύψους 2,8 δισ. ευρώ, αναμένεται να εγκριθεί μέχρι τα τέλη Απριλίου. Οι χώρες αυτές θα επωφεληθούν από το δάνειο των 11 δισ. ευρώ μέσα στο 2009 και 2010, σύμφωνα με την ανακοίνωση.

Μέσα στα πλαίσια του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) και της Παγκόσμιας Τράπεζας η ΕΤΑΑ, η ΕΤΕ και η Παγκόσμια Τράπεζα δεσμεύονται να προσφέρουν 24,5 δισ. ευρώ για να στηρίξουν τους χρηματοπιστωτικούς τομείς στην Κεντρική και Ανατολική

Ευρώπη και να χορηγήσουν δάνεια επιχειρήσεων που έχουν πληγεί από τη διεθνή οικονομική κρίση.

Πριν από δέκα χρόνια στο Ελσίνκι η Τουρκία απέκτησε επισήμως την ιδιότητα της υποψήφιας υπό ένταξη χώρας στην ΕΕ. Από τότε άλλαξαν πολλά στη χώρα. Η προοπτική όμως να γίνει πλήρες μέλος φαίνεται ακόμα μακρινή.

Στην Τουρκία έχουν αλλάξει πολλά από τότε που απέκτησε το καθεστώς της υπό ένταξη χώρας. Ξωστά, λένε κάποιοι, αλλά δεν είναι αρκετά. Μένουν ακόμα πολλά να γίνουν. Εντούτοις καταργήθηκε η θανατική ποινή, άλλαξε το ποινικό δίκαιο, γίνεται προσπάθεια να καταπολεμηθεί η διαφθορά. Ο πολιτικός επιστήμων Ντογκάν Τίλιτς, ισχυρίζεται πως το πολιτικό κλίμα στη χώρα έχει αλλάξει τελείως: «Στην Τουρκία το τελευταίο διάστημα έγινε κάτι που δεν το θεωρούσε πριν κανείς δυνατόν. Μιλάμε για το ρόλο του στρατού. Πρωταγωνιστές στρατιωτικών πραξικοπημάτων οδηγούνται στο δικαστήριο. Στρατηγοί ανακρίνονται από την Εισαγγελία. Με λίγα λόγια έχουν γίνει κάμποσα πράγματα για τον εκδημοκρατισμό της Τουρκίας».

Στο πλαίσιο αυτό περιορίστηκαν οι αρμοδιότητες του αμφιλεγόμενου Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας. Μοιάζει σαν να μπορεί η Τουρκία να αντιπαρατεθεί με το παρελθόν της. Η χώρα κάνει βήματα όσον αφορά και το θέμα της Αρμενίας. Οι δυο χώρες για πολλά χρόνια δεν είχαν διπλωματικές σχέσεις, ενώ τώρα ανοίγουν τα σύνορα.

Ο αρμόδιος για τη διεύρυνση Επίτροπος Όλι Ρεν είπε πως για πολλούς Τούρκους οι αλλαγές αυτές είναι πολλές και δεν καταλαβαίνουν γιατί η ΕΕ δεν τους δέχεται ακόμα.

Υπάρχουν όμως και θέματα, όπου η Τουρκία δεν φάνηκε να θέλει να μετακινηθεί. Η χώρα αρνείται εδώ και χρόνια να ανοίξει τα λιμάνια και τα αεροδρόμιά της στα κυπριακά πλοία και αεροπλάνα. Όμως δεν μπορεί να γίνει μέλος της ΕΕ, εάν προηγουμένως δεν αποδεχθεί όλα τα μέλη της Ένωσης.

Σύμβολο της ΕΕ και Τουρκίας ο αρμόδιος για τη διεύρυνση επίτροπος Όλι Ρεν τόνισε ακόμη μια φορά ότι η Τουρκία θα πρέπει επειγόντως να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις του συντάγματος. Ένα από τα κεφάλαια που θα πρέπει να αλλάξουν είναι αυτό που αφορά την ελευθερία της γνώμης και τη λειτουργία των πολιτικών κομμάτων. Πριν από λίγες ημέρες ξεκίνησε και η διαδικασία στο Συνταγματικό Δικαστήριο για τη λειτουργία του κουρδικού κόμματος DTP. Η αλήθεια πάντως είναι πως υπάρχει κινητικότητα στο θέμα και η κυβέρνηση έχει αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε οι Κούρδοι να αποκτήσουν περισσότερα δικαιώματα αναφορικά με τη διδασκαλία της γλώσσας στα πανεπιστήμια και τη λειτουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών στην κουρδική γλώσσα. Παρόλα αυτά

όμως η τελευταία έκθεση προόδου για την Τουρκία από την ΕΕ δεν ήταν ενθαρρυντική. Οι Τούρκοι ωστόσο δεν έχουν πάψει να ελπίζουν.

Περιγραφή Ρωσίας

Η πτώση της σοβιετικής αυτοκρατορίας και η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης είχαν ως αναπόφευκτο επακόλουθο την αναζήτηση νέων ισορροπιών μεταξύ Μόσχας και Δυτικού Κόσμου – με τη σχετική διαδικασία να αποδεικνύεται εργώδης, μακρόσυρτη και αβέβαιης ακόμη απόληξης.

Ανακριβώς, βέβαια, καθώς οι σημερινοί παγκόσμιοι συσχετισμοί ισχύος αποκλείουν την επιστροφή στο διπολικό γεωπολιτικό σχήμα του δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα. Η Σοβιετική Ένωση και οι δορυφόροι της, παρά την καίρια οικονομική τους υστέρηση έναντι της Δύσης – βασική αιτία, άλλωστε, και της κατάρρευσής τους – συνιστούσαν πολιτικοστρατιωτική δύναμη συγκρίσιμη με τη δυτική και άρα σε ικανό βαθμό γεωπολιτικά ισότιμο αντίπαλο πόλο. Η σημερινή Ρωσία, αντιθέτως, όχι πλέον μόνο οικονομικώς, αλλά και υπό το συγκεκριμένο πολιτικοστρατιωτικό πρίσμα, υπολείπεται καθοριστικά, των Ηνωμένων Πολιτειών – ήτοι της σπονδυλικής στήλης της δυτικής ισχύος. Ειδικότερα: Ο ρωσικός πληθυσμός μόλις υπερβαίνει τα 140 εκατομμύρια και, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Υπηρεσίας Πληθυσμού των Ηνωμένων Εθνών, το μεν 2005 θα κυμανθεί μεταξύ 136 και 121 εκατομμυρίων, το δε 2030 ενδεχομένως να έχει μειωθεί στα 115 εκατομμύρια.. Από την άλλη, η ρωσική παραγωγικότητα φθάνει μόλις το ένα τέταρτο της αμερικανικής. Ενώ υπολογίζεται ότι, το 2008, το ρωσικό ΑΕΠ ανήλθε στα \$2.26 τρισεκατομμύρια, έναντι των \$14.26 τρις των ΗΠΑ και των \$18 τρις περίπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως συνόλου, και το ρωσικό κατά κεφαλήν εισόδημα στα \$11,000, έναντι των \$47,000 του αμερικανικού και των \$44,000 του γαλλικού και γερμανικού

Με την ρωσική οικονομία, επί πλέον, δέσμια των διακυμάνσεων της τιμής των υδρογονανθράκων. Τέλος, μολονότι η Μόσχα παραμένει η ετέρα πυρηνική «υπερδύναμη», οι συμβατικές της δυνάμεις – οι μόνες πρακτικώς χρησιμοποιήσιμες υπό τις κρατούσες γεωπολιτικές συνθήκες – πάσχουν από κρίσιμες αδυναμίες. Όπως κατέδειξε και η, κατά τα λοιπά νικηφόρος, ρωσική εκστρατεία κατά της Γεωργίας

Και όπως άλλωστε προκύπτει και από τη σύγκριση των ρωσικών στρατιωτικών δαπανών με εκείνες των μεγάλων δυτικών κρατών και πρωτίστως με τις αμερικανικές.

Παρά ταύτα, η Μόσχα δεν παύει να αποτελεί μια μεγάλη περιφερειακή δύναμη – εμφορούμενη μάλιστα από το <αυτοκρατορικό σύνδρομο>, που της κληροδότησε η ιστορία. Και άρα εννοεί, αφ'ένός, να μεγιστοποιήσει την επιρροή της στον – ευρύτατο – γεωπολιτικό της περίγυρο (8) και, αφ'ετέρου, να τυγχάνει από τις μεγάλες δυτικές πρωτεύουσες και δη από την Ουάσιγκτον αντιμετώπισης ανάλογης προς το, όπως το εκτιμά, ειδικό της βάρους. Δεν εκπλήσσει, συνεπώς, ότι η μεταψυχροπολεμική νατοϊκή διεύρυνση προς καθώς υποστηρίζουν, όχι αβάσιμα, οι Ρώσοι – και, ιδίως, η δεδηλωμένη πρόθεση των Ατλαντικών συμμάχων να την συνεχίσουν με την ένταξη της Ουκρανίας και της Γεωργίας, εισπράχθηκε από ρωσικής πλευράς ως αλαζονική υποτίμηση του ρωσικού παράγοντα, και σε ορισμένους κύκλους, κυρίως στρατιωτικούς, και ως στρατηγική απειλή. Όπως επίσης, την έντονη ρωσική δυσφορία προκάλεσε και η απόφαση του NATO να εγκαταστήσει στοιχεία του αμερικανικού αντιπυραυλικού συστήματος στους πρώην σοβιετικούς δορυφόρους Πολωνία και Τσεχία. Ενώ τις σχετικές ρωσικές ανησυχίες και βλέψεις δημοσιοποίησε προ έτους με αφοπλιστική ειλικρίνεια ο ίδιος ο Ρώσος πρόεδρος, διεκδικώντας ευθέως για τη χώρα του ζώνη επιρροής εγγύς των συνόρων της και όχι μόνο (9). Ενώ και η διεύρυνση του NATO προς Ανατολάς, ήδη αναβληθείσα, κυρίως συνεπεία της ρωσικής αντίθεσης, κατά τη σύνοδο κορυφής της Συμμαχίας στο Βουκουρέστι τον Απρίλιο του 2008, φαίνεται, για τον ίδιο κατά βάσιν λόγο, να παραπέμπεται σιωπηρώς – αν και χωρίς να απεμπολείται η αρχή της «ανοικτής θύρας» – στις νατοϊκές καλένδες. Λόγω γεωγραφικής εγγύτητας και περιφερειακών διασυνδέσεων και επιρροής είναι σε θέση να διευκολύνει – ή να δυσχεράνει – τις αμερικανικές γεωπολιτικές και γεωοικονομικές στοχεύσεις από τον Καύκασο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή έως την Κορεατική Χερσόνησο. Και αποτελεί εκ των πραγμάτων αντίβαρο στην ανερχόμενη Κίνα. Συνειδητοποιώντας πιθανότατα ότι οι ημέρες της συγκυριαρχίας της με τις Ηνωμένες Πολιτείες εντός ενός διπολικού κόσμου έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί, η Μόσχα επενδύει τώρα στον «πολυπολισμό». Και, ενώ αποφεύγει να διαταράξει υπεράναν τις σχέσεις της με την Ουάσιγκτον, αναζητεί συγχρόνως συσπειρώσεις ικανές να διαβρώσουν την αμερικανική ηγεμονία. Με χαρακτηριστικά παραδείγματα της επιλογής αυτής τη συμμετοχή της στην Οργάνωση Συνεργασίας Σαγκάης (SCO), στην Συνθήκη Οργάνωσης Συλλογικής Ασφάλειας (CSTO) και στη συνεργασία των τεσσάρων ταχύτερα αναπτυσσόμενων μεγάλων οικονομιών – Βραζιλίας, Ρωσίας, Ινδίας και Κίνας – γνωστή και υπό το αγγλικό αρκτικόλεξο BRIC, αλλά και την επιδίωξη <στρατηγικής> υφής διμερείς συμπράξεις με μεγάλες μη δυτικές δυνάμεις, όπως η Κίνα ή η Ινδία. Στην ίδια δε αυτή γεωπολιτική γραμμή εξασθένισης της αμερικανικής θέσης στο διεθνές σύστημα εντάσσεται και η πρόταση Μεντβέντεβ για τη δημιουργία «ενιαίου εύρο-ατλαντικού χώρου από το Βανκούβερ έως το Βλαδιβοστόκ» – τυχόν υιοθέτηση της οποίας εκ των πραγμάτων θα οδηγούσε σε αποδυνάμωση, τόσο του NATO, όσο και της ΕΕ (10). Η Ρωσία ίσως παίζει έναν από τους σημαντικότερους ρόλους στην περιοχή. Μια περιοχή που η ίδια συνεχίζει να θεωρεί

αναπόσπαστο κομμάτι της αλλά και αδιαμφισβήτητα απαραίτητη για την επιβίωση της . Ύστερα από την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης , πολλές Πρώην Δημοκρατίες ανεξαρτητοποιήθηκαν , με αποτέλεσμα η Ρωσία να βρεθεί σε πολύ δύσκολη θέση . Μετά τα πρώτα χρόνια που χρειάστηκε για να ορθοποδήσει στο εσωτερικό της , δημιούργησε την ΚΑΚ (Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών) , ένα σχηματισμό τόσο πολιτικό όσο και οικονομικό αλλά και με στρατιωτικές προβολές , ο οποίος την βοήθησε να διατηρήσει την επιρροή της στην Κεντρική Ασία αλλά και την περιοχή της Κασπίας Θάλασσας .

Είναι αλήθεια πως η ολική επαναφορά της Ρωσίας στο Νέο Μεγάλο Παιχνίδι έγινε κυρίως από τα έσοδα από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο , έσοδα που αντιστοιχούν στο 45% του ΑΕΠ . Κυρίως μετά το 1998 μεγάλες Ρωσικές εταιρίες πετρελαίου όπως η Gazprom , Lukoil , Yukos ισχυροποιήθηκαν πολύ . Άρχισαν να παρεμβαίνουν με την μορφή σιφονιών ενέργειας αλλά και εξαγορά εταιριών ενέργειας . Χώρες όπως Μολδαβία και η Ουκρανία εξαρτώνται ενεργειακά από την Ρωσία , με αποτέλεσμα να συσσωρεύουν τεραστία χρέη προς την Ρωσία η οποία προσπαθεί να τα εξαργυρώσει αγοράζοντας μετοχές σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας των χωρών αυτών διυλιστήρια , εταιρίες ηλεκτρισμού και αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο την επιρροή της .

Η Γεωργία , χώρα μικρή επίσης , με όχι σημαντικά αποθέματα πετρελαίου , πρώην Σοβιετική Δημοκρατία , ανεξαρτητοποιήθηκε το 1992 ενώ παρόλα αυτά παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο λόγω της εξαιρετικά κρίσιμης γεωγραφικής της θέσης και του ρόλου που αποκτά ως διακομεταστικού κέντρου . Το Γκροζνι , πρωτεύουσα της χώρας , αποτελεί κομβικό σημείο αφού κοντά σε αυτήν περνάει ο γεωργιανός αγωγός πετρελαίου που μεταφέρει το Αερικό πετρέλαιο στο Νοβοροσκ . Ένας αγωγός πολύ κρίσιμος αφού αποτελεί ανάχωμα στην επέκταση της γεωοικονομικής επιρροής της Ρωσίας .

Η πτώση της σοβιετικής αυτοκρατορίας και η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης είχαν ως αναπόφευκτο επακόλουθο την αναζήτηση νέων ισορροπιών μεταξύ Μόσχας και Δυτικού Κόσμου – με τη σχετική διαδικασία να αποδεικνύεται εργώδης, μακρόσυρτη και αβέβαιης ακόμη απόληξης (11)

Σε άρθρο του στο έγκυρο περιοδικό "Foreign Affairs", ο Dmitri Trenin, διευθυντής του Κέντρου Carnegie στη Μόσχα, παρατηρεί τα ακόλουθα: «Καθ'όλη τη δεκαετία του 90, η Μόσχα αποπειράθηκε να ενταχθεί και εν συνεχεία να ενσωματωθεί στη Δύση. Οι προσπάθειες αυτές απέτυχαν, τόσο διότι η Δύση δεν είχε τη θέληση να αποδεχθεί τη Ρωσία ως μέλος της, όσο και διότι οι ρωσικές ελίτ επέλεξαν να εναγκαλισθούν μια συντεχνιακή (corporatist) και συντηρητική πολιτική ατζέντα, εντός και εκτός της χώρας. Συνακόλουθα, κατά τη δεύτερη προεδρική θητεία του Βλαντιμίρ Πούτιν, η Ρωσία εγκατέλειψε τον στόχο της ένταξης στη Δύση και

επανήλθε στην εναπομένουσα εναλλακτική λύση της υιοθέτησης στάσης ανεξάρτητης μεγάλης δύναμης.»

Οικονομία

ΑΕΠ (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης):

2,103 τρισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

2,298 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (2008 εκτ.)

2,176 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (2007 εκτ.)

ΑΕΠ (επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία):

1,255 τρισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

[ΑΕΠ - πραγματικό ποσοστό αύξησης:

-8,5% (2009 εκτ.)

5,6% (2008 εκτ.)

8,1% (2007 εκτ.)

ΑΕΠ - κατά κεφαλήν (ΜΑΔ):

15.200 δολαρίων (2009 εκτ.)

\$ 16,300 (2008 εκτ.)

\$ 15,400 (2007 εκτ.)

ΑΕΠ - σύνθεση ανά τομέα:

γεωργία: 5,2%

βιομηχανία: 37%

Υπηρεσίες: 57,9% (2009 εκτ.)

Εργατικό δυναμικό:

75,81 εκατομμύρια (2009 εκτ.)

Εργατικού δυναμικού - από το επάγγελμα:

γεωργία: 10%

Ποσοστό ανεργίας:

8,9% (2009 εκτ.)

6,5% (2008 εκτ.)

Πληθυσμός κάτω από όριο της φτώχειας:

15,8% (Νοέμβριος 2007)

Νοικοκυριό εισόδημα ή κατανάλωση από το μερίδιο ποσοστού:

χαμηλότερο του 10%: 1,9%

υψηλότερο του 10%: 30,4% (Σεπτέμβριος 2007)

Διανομή του οικογενειακού εισοδήματος - ευρετήριο Gini:

42.3 (2008)

39.9 (2001)

Επενδύσεις (ακαθάριστες σταθερό):

20% του ΑΕΠ (2009 εκτ.)

Προϋπολογισμός:

έσοδα: 205,3 δισεκατομμύρια δολάρια

Δημόσιο χρέος:

6,9% του ΑΕΠ (2009 εκτ.)

6,5% του ΑΕΠ (2008 εκτ.)

Ποσοστό πληθωρισμού (τιμές καταναλωτή):

11,9% (2009 εκτ.)

14,1% (2008 εκτ.)

Κεντρικού συντελεστή προεξόφλησης τράπεζα:

13% (31 Δεκεμβρίου 2008)

10% (31 Δεκεμβρίου 2007)

Εμπορική τράπεζα βασικό επιτόκιο δανεισμού:

12,23% (2008 κατά μέσο όρο)

10,03% (31 Δεκεμβρίου 2007)

Χρηματιστήριο του χρήματος:

\$ 252 500 000 000 (31 Δεκεμβρίου 2008)

303.700 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

Απόθεμα οιονεί χρήματος:

318.400 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)

292.500 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

Αποθέματος των εγχώριων πιστώσεων:

\$ 367,200,000,000 (31η Δεκεμβρίου 2008)

339.100.000.000 δολαρίων (31 Δεκεμβρίου 2007)

Αγοραία αξία των εισηγμένων μετοχών:

397.200 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)

1.503 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

1.057.000 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2006 εκτ.)

Γεωργία - προϊόντα:

σιτηρά, τεύτλα, ηλίανθος, τα λαχανικά, τα φρούτα? το βόειο κρέας, το γάλα

Βιομηχανίες:

πλήρες φάσμα των ορυχείων και των εξορυκτικών βιομηχανιών παραγωγής άνθρακα, πετρελαίου, φυσικού αερίου, των χημικών προϊόντων, καθώς και μέταλλα? όλες τις μορφές της κατασκευής μηχανών από τα ελασματοουργεία για την υψηλής απόδοσης αεροσκαφών και διαστημικών οχημάτων? αμυντικές βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων του ραντάρ, η παραγωγή πυραύλων, και των προηγμένων ηλεκτρονικών εξαρτημάτων, της ναυπηγικής βιομηχανίας? οδική και σιδηροδρομική μεταφορά εξοπλισμού? εξοπλισμού επικοινωνιών? γεωργικών μηχανημάτων, τρακτέρ, και εξοπλισμός κατασκευής? ηλεκτρικού ρεύματος παραγωγής και μετάδοσης? ιατρικά και επιστημονικά όργανα? διαρκή καταναλωτικά αγαθά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, είδη διατροφής, είδη χειροτεχνίας

Βιομηχανικής ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγής:

-11% (2009 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - παραγωγή:

1.040 δισεκατομμύρια kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - κατανάλωση:

1.023 δισεκατομμύρια kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - εξαγωγές:

20,7 δισεκατομμύρια kWh (2008 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - εισαγωγές:

3,105 δισεκατομμύρια kWh (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - παραγωγή:

9,81 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - κατανάλωση:

2,8 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - εξαγωγές:

4,93 εκατομμύρια βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - εισαγωγές:

48.000 βαρέλια / ημέρα (2007 εκτ.)

Πετρέλαιο - αποδείχθηκε αποθεματικά:

79 δισεκατομμύρια βαρέλια (1η Ιανουαρίου 2009 εκτ.)

Φυσικό αέριο - παραγωγή:

662 200 000 000 m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - κατανάλωση:

420 200 000 000 m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - εξαγωγές:

245 000 000 000 m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - εισαγωγές:

56,9 δισεκατομμύρια m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - αποδείχθηκε αποθεματικά:

4330000000000 m cu (1 Ιανουαρίου 2009 εκτ.)

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

42,08 δισεκατομμύρια δολαρίων (2009 εκτ.)

102,4 δισεκατομμύρια δολάρια (2008 εκτ.)

Εξαγωγές:

295,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων (2009 εκτ.)

471,6 δισεκατομμύρια δολάρια (2008 εκτ.)

Εξαγωγές - προϊόντα:

πετρελαίου και προϊόντων πετρελαίου, φυσικού αερίου, ξυλείας και προϊόντων ξυλείας, μετάλλων, χημικών ουσιών, καθώς και μια ευρεία ποικιλία των πολιτικών και στρατιωτικών κατασκευάζει

Εξαγωγές - συνεργάτες:

Κάτω Χώρες 11,2%, Ιταλία 8,1%, Γερμανία 8%, 6% στην Τουρκία, Ουκρανία 5,1%, Πολωνία 4,5%, Κίνα 4,3% (2008)

Οι εισαγωγές:

196,8 δισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

291,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων (2008 εκτ.)

Εισαγωγές - προϊόντα:

οχημάτων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, πλαστικών, φαρμάκων, σιδήρου και χάλυβα, τα καταναλωτικά αγαθά, κρέας, φρούτα και ξηρούς καρπούς, ημιτελή προϊόντα από μέταλλο

Εισαγωγές - συνεργάτες:

Γερμανία 13,5%, Κίνα 13,2%, Ιαπωνία 6,5%, Ουκρανία 6%, ΗΠΑ 4,5%, Ιταλία 4,3% (2008)

Αποθέματα ξένου συναλλάγματος και χρυσού

439 δισεκατομμύρια δολάρια (31 Δεκέμβρη 2009 εκτ.) εκτ.)

427.100.000.000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Χρέος - εξωτερικό:

369.200 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

\$ 483 500 000 000 (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων - στο σπίτι:

\$ 255,600,000,000 (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

491200000000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

Απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων - στο εξωτερικό:

196700000000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

\$ 176,700,000,000 (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Ισοτιμίες:

Ρώσικα ρούβλια (RUB) ανά δολάριο ΗΠΑ - 32 (2009 εκτ.), 24.853 (2008), 25.581 (2007), 27.191 (2006), 28.284 (2005)

Πηγή Cia year fact book 2008

Ενέργεια

Στις 15 Μαΐου, η Ρωσία υπέγραψε σειρά συμφωνιών με την Ιταλία, την Σερβία, την Βουλγαρία και την Ελλάδα, κάνοντας ένα ακόμη βήμα προς την υλοποίηση του αγωγού South Stream για μεταφορά φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Σε συνάντηση στο Σότσι, η Ρωσική Γκάζπρομ και η Ιταλική ENI συμφώνησαν να διπλασιάσουν την δυναμικότητα του αγωγού στα 63 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, ενώ η Γκαζπρομ υπέγραψε και μνημόνια συναντίληψης με την Ελληνική ΔΕΣΦΑ, την Σερβική Σρπίζαγκας και την Βουλγαρική Energy Holding.

Ταυτόχρονα, υπεγράφησαν και τα έγγραφα για έναρξη της κατασκευής του

αγωγού μήκους 2.000 χιλιομέτρων, ο οποίος με την συμπλήρωση του το 2015, θα μεταφέρει διερχόμενος από Βουλγαρία, Σερβία, Ουγγαρία και Ελλάδα, Ρωσικό φυσικό αέριο σε τερματικούς στη δυτική Αυστρία και την νότια Ιταλία.

Η συμφωνία ισοδυναμεί με διπλωματικό πραξικόπημα εκ μέρους της Ρωσίας, που θα καθορίσει την πηγή από την οποία η Ευρώπη, θα προμηθεύεται φυσικό αέριο τις επόμενες δεκαετίες. Μία κούρσα που έχει αποκτήσει νέα δυναμική, με τους υποστηρικτές του ανταγωνιστικού αγωγού Nabucco να συνενώνονται, για εξασφάλιση της αναγκαίας πολιτικής υποστήριξης και κατάληξης σε συμφωνία.

Δεν αποτελεί σύμπτωση το ότι οι συμφωνίες για τον South Stream υπεγράφησαν μερικές μόνο ημέρες μετά την σύνοδο της Πράγας, και αποσκοπούσε στο να προσδώσει την απαραίτητη πολιτική ώθηση στον Nabucco, που θα διέρχεται από την Τουρκία, και ο οποίος τυγχάνει της στήριξης της ΕΕ και των ΗΠΑ. Αμφότεροι πιστεύουν ότι το κύριο πλεονέκτημα είναι ότι ο Nabucco θα παρακάμπτει την Ρωσία, μειώνοντας σημαντικά την εξάρτηση της Ευρώπης από το Ρωσικό αέριο.

Επιπρόσθετα με την σύνοδο της Πράγας, η ΕΕ «φλερτάρει» την Τουρκία, με την συμφωνία να αναμένεται τον Ιούνιο. Μέχρι πρόσφατα εκφράζονταν ανησυχίες ότι η Τουρκία θα επιχειρούσε να εκμεταλλευθεί το έργο, εξασφαλίζοντας ανταλλάγματα στις ενταξιακές της διαπραγματεύσεις.

Παρά την πρόοδο που έχει επιτελεστεί, αναλυτές εκτιμούν ότι όλα έγιναν πολύ αργά, και προβλέπουν ότι ο Nabucco δεν θα καταστεί βιώσιμος πριν από το 2020. Ταυτόχρονα, η προσπάθεια δυσχεραίνεται από την στάση της Ρωσίας, η οποία θέλει να αναδειχθεί στον κύριο παροχέα φυσικού αερίου της Ευρώπης.

Ακόμη και χωρίς τον ανταγωνισμό από τον South Stream, υφίστανται βασικά ερωτήματα για την οικονομική βιωσιμότητα του Nabucco, με κύριο την χρηματοδότηση του. Βασικό ερώτημα αποτελεί επίσης η προέλευση του φυσικού αερίου (στόχος είναι τα 31 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα).

Η αρχική ιδέα ήταν το φυσικό αέριο να μεταφέρεται από χώρες με μεγάλα κοιτάσματα - Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, Τουρκμενιστάν και Ουζμπεκιστάν. Ωστόσο αυτό προσέκρουσε στην άρνηση των τριών τελευταίων να υπογράψουν την συμφωνία της Πράγας, δρώντας κάτω από την προφανή πίεση της Μόσχας. Σε κάθε περίπτωση, ουδείς έχει καταλήξει στο πως το φυσικό αέριο θα διοχετεύεται στον Nabucco. Η διέλευση μάλιστα του αγωγού κάτω από την Κασπία αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω του μη καθορισμού του νομικού της καθεστώτος και των προσκομμάτων που ενδέχεται να προβάλει η Ρωσία. Αναλυτές πιστεύουν ότι ο μόνος τρόπος για να καταστεί βιώσιμος ο Nabucco είναι αν το Ιράν πεισθεί να παρέχει φυσικό αέριο. Ακόμη όμως και αν ληφθεί υπόψιν η πρόθεση Ομπάμα για βελτίωση των σχέσεων με την Τεχεράνη, είναι

πολύ νωρίς να γίνεται λόγος για ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Την ίδια στιγμή, από Ρωσικής πλευράς συντελείται πρόοδος με τον South Stream, που εκτιμάται ότι είναι περισσότερος βιώσιμος από τον Nabucco, αφού αφενός οι Ρώσοι διαθέτουν άφθονες ποσότητες φυσικού αερίου, και αφετέρου παρουσιάζονται πρόθυμοι να χρηματοδοτήσουν το έργο.

Είναι πολύ νωρίς να γίνεται αναφορά για νίκη των Ρώσων, αφού ο South Stream εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ουσιαστικά προβλήματα.

Το κόστος αξιοποίησης των κοιτασμάτων κάτω από την Τούνδρα της Αρκτικής στην Βόρεια Σιβηρία θεωρείται απαγορευτικό, ενώ η οικονομική κρίση ενέτεινε και την αβεβαιότητα για την ζήτηση φυσικού αερίου, με αποτέλεσμα η Γκάζπρομ να παρουσιάζεται διστακτική για επενδύσεις. Ρωσία και ΕΕ δεν έχουν επίσης καταλήξει σε συμφωνία για ρύθμιση των κοινοπραξιών μεταξύ της Γκάζπρομ και των δυτικών της συνεργατών.

Επιπρόσθετα, πρόβλημα δημιουργεί και το τεράστιο κόστος για κατασκευή του South Stream, που κυμαίνεται μεταξύ 19 και 24 δισεκατομμύρια Εύρο, τρεις φορές περισσότερα από ότι θα στοιχίσει ο Nabucco.

Παρά το διπλωματικό προβάδισμα που διατηρεί ο South Stream, ουδείς μπορεί να προβλέψει την τελική έκβαση της ενεργειακής κούρσας. Και κανένας αγωγός δεν θεωρείται ότι θα προσφέρει σύντομα λύση στα αυξανόμενα ενεργειακά προβλήματα της Ευρώπης.

Τον Σεπτέμβριο του 2005, μετά τη συμφωνία Ρωσίας - Γερμανίας για την κατασκευή του θαλάσσιου αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου στον πυθμένα της Βαλτικής, Nord Stream (15) (12)

Τον περασμένο Αύγουστο, την επομένη των σημαντικών συμφωνιών που υπογράφηκαν στην Άγκυρα ανάμεσα σε Ρωσία και Τουρκία, οι αγκυλώσεις και οι εμμονές σε τετριμμένα στερεότυπα εμφανίστηκαν ξανά, αν και σε χαμηλότερους τόνους. Είδαν τη δημοσιότητα παλιά/νέα πρωτοσέλιδα για Σύμφωνο αυτή τη φορά «Πούτιν - Ερντογάν». Στον δρόμο μελλοντικής διέλευσης των υδατανθράκων Μόσχα και Άγκυρα «συμφωνούν» στον επανακαθορισμό του γεωπολιτικού χάρτη στον Καύκασο, στη λεκάνη της Κασπίας κ.α.

Έργα στρατηγικής σημασίας όπως ο αγωγός φυσικού αερίου «South Stream» ή ο υπό διπλασιασμό «Blue Stream», όπως ο πετρελαιοαγωγός «Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη» ή η τροφοδότηση του αγωγού «Σαμψούντα - Τζεϊχάν» με ρωσικό πετρέλαιο κ.ά. δεν μπορούν να μπουν σε πορεία απρόσκοπτης υλοποίησης αν δεν υπάρξει νέα προσέγγιση στις διενέξεις της περιοχής. «Η ύπαρξη διενέξεων στην Υπερκαυκασία βάζει τη βαριά σκιά της στις σχέσεις με τις χώρες της περιοχής», τόνιζε στην Άγκυρα ο κ. Πούτιν.

Το Κρεμλίνο πήρε το «μήνυμα» και ενώ πριν από λίγα χρόνια απομάκρυνε τη στρατιωτική βάση από το Βαζιάνι, λίγο έξω από την Τιφλίδα, όπου έδρευε από τα σοβιετικά χρόνια, τώρα βλέποντας ότι ο ίδιος ο χώρος έγινε εφιαλτήριο των

γεωργιανών δυνάμεων με πλειάδα Αμερικανών ινστρουχτόρων κατά της Ν. Οσετίας και της Αμπχαζίας αρχικά, με διευρυμένες ορέξεις για την ίδια και την περιοχή στη συνέχεια, σταμάτησε την εξέλιξη τσακίζοντας τον γεωργιανό στρατό. Αμέσως αποφάσισε την εγκατάσταση βάσεων στις δύο μικρές δημοκρατίες, τις οποίες αναγνώρισε ως ανεξάρτητες.

Στον ευρύτερο χώρο του Καυκάσου, η Μόσχα εξακολουθεί να έχει τον πρώτο διαμεσολαβητικό ρόλο στη διένεξη Αρμενίας - Αζερμπαϊτζάν, με φόντο το Ναγκόρνο Καραμπάχ. Μάλιστα η ουδετερότητα της Ρωσίας δεν την έχει απαλλάξει από τις κατά καιρούς κατηγορίες ότι έχει «φιλοαρμενική» ή «φιλοαζερική» στάση. Έτσι λοιπόν ο κ. Πούτιν πήγε στην Άγκυρα έχοντας υπ' όψιν ότι και η Τουρκία έχει σοβαρά προβλήματα, όπως η εγκατάσταση στο Ιράκ αμερικανικών στρατευμάτων, η παρουσία των οποίων ενθαρρύνει το κουρδικό κίνημα ανεξαρτησίας στο προς το παρόν αυτόνομο Κουρδιστάν.

Όπως και στα χρόνια του Κεμάλ Ατατούρκ, έτσι και σήμερα ο κ. Ερντογάν δεν χρειάζεται «δεύτερο μέτωπο» όξυνσης στον Καύκασο. Και καταφεύγει στη σύσφιξη των σχέσεων με το Κρεμλίνο. Συμφωνεί με τον κ. Πούτιν ότι η υλοποίηση των σημαντικών έργων στην ενέργεια απαιτεί και σοβαρές ανατροπές σε χρόνιες διενέξεις. Η πρώτη από αυτές ήρθε πρόσφατα με την ανακοίνωση για άνοιγμα των συνόρων μεταξύ Τουρκίας και Αρμενίας. Έπεται επίσκεψη του Αρμένιου προέδρου στην Άγκυρα, με αφορμή τον ποδοσφαιρικό αγώνα των εθνικών τους ομάδων. Κάποιοι έσπευσαν να χαρακτηρίσουν τις εξελίξεις ως «τεκτονικές αναταράξεις» στον Καύκασο.

Παράλληλα, τα ανοίγματα Πούτιν στον κ. Ερντογάν φέρουν τη Ρωσία, όπως εκτιμούν οι αναλυτές, πιο κοντά και πιο δυναμικά στην ευρύτερη περιοχή της λεγόμενης «Ευρείας Μέσης Ανατολής», βγαίνοντας, κατά τα λεγόμενα του Ρώσου πρωθυπουργού, από «τη σκιά των καυκασιανών διενέξεων».

Η Μόσχα ενδιαφέρεται όσο και η Ουάσινγκτον για την ειρηνική διευθέτηση των διενέξεων τόσο στο Ιράκ όσο και στο Αφγανιστάν. Γι' αυτό άλλωστε συμφώνησε να συμβάλει στις αμερικανικές επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν με εδαφικές διευκολύνσεις. Η σύσφιξη των σχέσεων Μόσχας - Άγκυρας στο φόντο των εξελίξεων που σκιαγραφήσαμε συμβάλλει στο άνοιγμα προς το Ιράν, με δεδομένες τις ανοικτές θύρες διαλόγου και των δύο με την Τεχεράνη. Το Κρεμλίνο δεν κρύβει τις προθέσεις του, δεν επιδιώκει σε αντιπαράθεση με άλλους για να πετύχει τους στόχους του, αλλά και ξεκαθαρίζει ότι στην πολυτάραχη ευρύτερη περιοχή που περιλαμβάνει τον Καύκασο, την Κασπία και την Εγγύς Ανατολή, ο ρόλος του εκτιμά ότι πρέπει να είναι σημαντικός και σε μερικά θέματα, όπως π.χ. ενέργειας.

Σε δυτικές πρωτεύουσες –κυρίως στις Βρυξέλλες και στην Ουάσινγκτον– επιδιώκεται να μειωθεί ο ρόλος της Μόσχας στα ενεργειακά πράγματα στον ευρύτερο χώρο που αναφερόμαστε. Από την άλλη πλευρά οι Ρώσοι αποφεύγουν επιμελώς να μιλούν για ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στο «δικό τους» σχέδιο «South Stream» και στο «NABUCCO», επιδιώκουν να πιστοποιούν στην πράξη ότι ο αγωγός από τη Ρωσία έχει όλες τις προϋποθέσεις να κατασκευαστεί, να βγει

στην Ευρώπη και να συμβάλει σημαντικά στην ενεργειακή ασφάλεια. Η συμφωνία της Άγκυρας, με την οποία η Τουρκία επιτρέπει να περνά ο αγωγός μέσα από τη θαλάσσια οικονομική της ζώνη, δίνει ισχυρή ώθηση στο έργο και αν όλα πάνε όπως συμφωνήθηκαν τότε οι εργασίες του θα αρχίσουν στα τέλη του 2010 και όχι το 2012 όπως ήταν ο κατ' αρχήν σχεδιασμός.

Ταυτόχρονα ο κ. Πούτιν πήρε τη σύμφωνη θέση του κ. Ερντογάν για υπερδιπλασιασμό του ήδη υπάρχοντος υποθαλάσσιου αγωγού «Blue Stream» που τροφοδοτεί τα τελευταία χρόνια τις εσωτερικές ανάγκες της Τουρκίας. Το επιπλέον αέριο που θα έρχεται με το «Blue Stream» θα διοχετεύεται στο Ισραήλ. Και βέβαια ο Τούρκος πρωθυπουργός πήρε ως «δώρο» την υπόσχεση τροφοδοσίας του αγωγού «Σαμψούντα - Τζεϊχάν» με ρωσικό πετρέλαιο. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί και μια έμμεση πλην σαφή μαρτυρία ότι ο αγωγός μεταφοράς πετρελαίου Μπακού - Τιφλίδα - Σαμψούντα - Τζεϊχάν που κατασκεύασαν δυτικές εταιρείες με αμερικανική πρωτοβουλία τη δεκαετία του 1990 και μοναδικό στόχο είχε τον αποκλεισμό της Ρωσίας από αυτόν, υπολειτουργεί και οικονομικά δεν επαληθεύει τον ρόλο του. Έτσι τώρα ο κ. Ερντογάν πείθει τον κ. Πούτιν να συμβάλει η Ρωσία με τροφοδοσία σε πετρέλαιο, έστω «στα μισά του δρόμου», στο τουρκικό τμήμα του αγωγού! Υπό μία έννοια το ίδιο επιδιώκουν και οι εμπνευστές του «NABUCCO» για το φυσικό αέριο, χωρίς να έχουν εξασφαλίσει γι' αυτό τις αναγκαίες ποσότητες πρώτης ύλης για τη μεταφορά.

Αυτό δείχνει η σύμφωνη γνώμη του κ. Πούτιν για συμπλήρωμα με πετρέλαιο του αγωγού Σαμψούντα - Τζεϊχάν. Αν και ο Ρώσος ηγέτης συμπλήρωσε ότι αυτό δεν έρχεται σε αντίθεση με την πρόθεση της Μόσχας να στηθεί ο «ανταγωνιστής» αγωγός Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη. Το ερώτημα της ρωσικής πλευράς είναι πότε. Η πρόσφατη απάντηση του Βούλγαρου πρωθυπουργού κ. Μπορίσοφ, ότι «μελετάμε τα στοιχεία...», δεν αντέχει κριτικής.

Στο άλλο έργο του αγωγού φυσικού αερίου «South Stream», η συμφωνία με την Τουρκία σημαίνει δύο πράγματα:

1. Την πιθανότητα έναρξη του έργου κατά τουλάχιστον 1,5 χρόνο νωρίτερα, πράγμα θετικό και για τη χώρα μας.
2. Αναδύεται το ερώτημα αν και πόσο χρόνο είναι διατεθειμένοι να «ροκανίσουν» οι Βούλγαροι και κυρίως πόσο είναι διατεθειμένοι να τους περιμένουν οι Ρώσοι.

Μεγάλες οι ανακατατάξεις στο μέτωπο της Γεωργίας. Η Ρωσία κατάφερε τον τελευταίο χρόνο, ότι δεν πέτυχε με δυο εισβολές στην Γεωργία στο παρελθόν, δηλαδή την κατοχή αλλά και την ανακήρυξη σε ανεξάρτητα κράτη της Οσετίας αλλά και της Αμπχαζίας. Ενέργεια που ουσιστηκα αυξάνει την επιρροή της κατακόρυφα στην περιοχή, αφού της δίνει την δυνατότητα διαχείρισης και εκμμεταλευσης σε αγωγούς μεταφοράς ενέργειας, όπως τα Κοζάκικα πετρέλαια.

Συγχρονος δείχνει να δημιουργήσει ένα νέο *mondus Vivendi* ανάμεσα σε αυτήν και το NATO, το οποίο δείχνει να δημιουργεί μια γραμμή ισοροπίας σε

Ανατολική Ευρώπη – Βαλκάνια – Τουρκία η οποία έχει ένα άρωμα Ψυχρού Πόλεμου .

Ολοκληρώνεται ο επί Ρωσικού εδάφους αγωγός μήκους 1580 χμ , ο οποίος παρακάμπτει την Τσετσενία . Ο Αγωγός αυτός ανήκει στην Κοινοπραξία CPC (Caspian Pipeline Consortium) , στον οποίο μετέχουν οι κυβερνήσεις της Ρωσίας με 24% , το Καζακστάν με 19% , η Chevron Texaco με 15% καλ .

Παράλληλα η ανάγκη για την προστασία Ρωσικών Εθνικών μειονοτήτων ώθησε την Ρωσία να τοποθετήσει στρατιωτικές συνοριακές φρουρές και στρατιωτικές βάσεις σε όλο το φάσμα της περιοχής . Με απώτερο σκοπό να ασκήσει επιρροή σε πηγές ενέργειας των χωρών αυτών αλλά και τον επηρεασμό της μεταφοράς της . Χώρες όπως η Ουκρανία , η Αρμενία , η Μολδαβία , το Καζακστάν αλλά και η Υπαρδυνυστηρία αισθάνονται σήμερα την ανάγκη συνεργασίας με την Ρωσία . Όπως γίνεται κατανοητό η Ρωσία προσπαθεί να αντισταθεί στην αύξηση της επιρροής αλλά και την πρόθεση της Αμερικής μέσω του NATO για διεύρυνση της επιρροής του τελευταίου στην περιοχή , προσπαθώντας να ελέγξει τις Πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες της περιοχής μέσω κυρίως του έλεγχου που η ίδια ασκεί στην παραγωγή και μεταφορά της ενέργειας .

Όπως γίνεται κατανοητό η Ρωσία προσπαθεί να αντισταθεί στις πιέσεις των Αμερικανών αλλά και των άλλων χωρών , που αμφισβητούν την πρωτοκαθεδρία της στην περιοχή , προσπαθώντας να ελέγξει τις Ανεξάρτητες πλέον Δημοκρατίες της περιοχής , αλλά κυρίως τα αποθέματα τους σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο , αποσκοπώντας έτσι σε μια στρατηγική νίκη αλλά και ένα ευνοϊκότερο για αυτήν μελλοντικό status quo . Ελέγχοντας την ενέργεια και την μεταφορά της , ελέγχει κατ'επέκτασιν και τα κράτη της περιοχής , άρα διευρύνει την επιρροή σου σε παγκόσμιο επίπεδο .

Ρωσία και ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί τη «συμμετοχή» της Ρωσίας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «ανατολικής σύμπραξης» με τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, για την οποία η Μόσχα εκφράζει ανησυχία, δήλωσε ο επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας Χαβιέρ Σολάνα σε συνέντευξη Τύπου, στο τέλος της συνόδου κορυφής ΕΕ-Ρωσίας στο Χαμπάροφσκ στη Ρωσική Άπω Ανατολή. «Θέλουμε η Ρωσία να συμμετάσχει στα προγράμματα της ανατολικής σύμπραξης», τόνισε ο Σολάνα. Ο πρόεδρος της Ρωσίας Ντμίτρι Μεντβέντεφ προειδοποίησε από την πλευρά του για μετατροπή σε «αντιρωσική συμμαχία» της ανατολικής σύμπραξης που εγκαινίασε η ΕΕ με τις έξι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. «Κάθε σύμπραξη είναι καλύτερη από μια σύγκρουση. Ωστόσο είμαστε ενοχλημένοι από το γεγονός ότι ορισμένες χώρες προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη δομή ως μια σύμπραξη εναντίον της Ρωσίας», επισήμανε ο Μεντβέντεφ, στη διάρκεια της κοινής συνέντευξης Τύπου με τους

ηγέτες της ΕΕ. «Δεν θέλουμε η ανατολική σύμπραξη να μετατραπεί σε σύμπραξη κατά της Ρωσίας», επανέλαβε. Ο πρόεδρος της Τσεχίας Βάτσλαβ Κλάους, η χώρα του οποίου ασκεί την προεδρία της ΕΕ, αναφέρθηκε στο «θετικό χαρακτήρα» της σύμπραξης αυτής. «Η σύμπραξη αυτή δεν κατευθύνεται εναντίον κανενός, και βεβαίως όχι εναντίον της Ρωσίας», δήλωσε. Η Ανατολική Σύμπραξη της ΕΕ με τη Λευκορωσία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Γεωργία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν έχει στόχο την ενίσχυση των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων μεταξύ ΕΕ και των χωρών αυτών. Η Ρωσία και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συζητήσουν προσεχώς το σχέδιο για το σύμφωνο ασφάλειας στην Ευρώπη που πρότεινε ο πρόεδρος της Ρωσίας Ντμίτρι Μεντβέντεφ, δήλωσε ο επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας Χαβιέρ Σολάνα στην κοινή συνέντευξη Τύπου που έδωσαν οι ηγέτες της ΕΕ και ο πρόεδρος Μεντβέντεφ, στο τέλος της συνόδου κορυφής Ρωσίας -ΕΕ στο Χαμπάροφσκ στη Ρωσική Άπω Ανατολή. Ωστόσο, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο δήλωσε ότι η Ευρώπη δεν προτίθεται να εγκαταλείψει το Χάρτη της Ενέργειας, παρότι η Ρωσία τον αμφισβητεί. «Δεν θα πρέπει να απορρίψουμε τις συμφωνίες που ήδη υπάρχουν εδώ και δεκαετίες. Είμαστε έτοιμοι να εξετάσουμε τις προτάσεις της Ρωσίας αλλά οικοδομώντας πάνω στις υπάρχουσες συμφωνίες», δήλωσε. Ο πρόεδρος της Ρωσίας είχε δηλώσει νωρίτερα ότι «η χώρα του δεν συμμετέχει ούτε προτίθεται να συμμετάσχει στο Χάρτη της Ενέργειας». Ο Χάρτης της Ενέργειας υπογράφηκε το 1991 μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου από 51 κράτη για να διευκολύνει τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας με τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης και τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Συνθήκη του Χάρτη της Ενέργειας που υπογράφηκε το 1994 από 49 χώρες και την ΕΕ και ουδέποτε επικυρώθηκε από τη Ρωσία, προσβλέπει στη βελτίωση της ασφάλειας των ενεργειακών προμηθειών και στην αύξηση της παραγωγής, της μεταφοράς και της διανομής της ενέργειας. Ο πρόεδρος της Ρωσίας δήλωσε παράλληλα ότι «αμφιβάλλει» για την ικανότητα της Ουκρανίας να πληρώσει τις αγορές της φυσικού αερίου και κάλεσε την ΕΕ να βοηθήσει το Κίεβο, σε συνεργασία με τη Ρωσία, για να διασφαλιστεί η συνέχιση της παράδοσης φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Παράλληλα, ο πρόεδρος της Ρωσίας, όσον αφορά στο Χάρτη της Ενέργειας, είπε ότι υπό τη σημερινή του μορφή το κείμενο επιτρέπει να δημιουργούνται κρίσεις, υπογραμμίζοντας ότι η Ουκρανία αν και έχει υπογράψει το Χάρτη, «αγνόησε» αυτόν και τις συμφωνίες που τον συνοδεύουν τη στιγμή της κρίσης με το φυσικό αέριο στις αρχές της χρονιάς, εξαιτίας της οποίας διακόπηκε για 15 ημέρες η τροφοδοσία με φυσικό αέριο αρκετών ευρωπαϊκών χωρών. Ο πρόεδρος Μεντβέντεφ είπε επίσης ότι η «ενέργεια δεν αποτελεί ένα πεδίο συγκρούσεων: αντίθετα, είναι αυτό που πρέπει να μας ενώνει, αυτό που να εγγυάται την άνεση εκατομμυρίων Ευρωπαίων», τόνισε. Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είπε ότι δεν πρέπει να «επιτραπούν προβλήματα στη ροή του φυσικού αερίου και να συνεχιστούν οι εξαγωγές του». Ο Μπαρόζο υπενθύμισε ότι οι Ευρωπαίοι πρότειναν την υιοθέτηση ενός «μηχανισμού πρόληψης» για το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και

την ηλεκτρική ενέργεια. «Θα εργαστούμε τώρα για την τελειοποίηση της συμφωνίας αυτής», δήλωσε ο Μπαρόζο. (12)(13)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία συμφώνησαν σε ένα μηχανισμό έγκαιρης προειδοποίησης για την προστασία της Ευρώπης από πιθανές διακοπές στην προμήθεια ενέργειας και των καταναλωτών στην περίπτωση που επαναληφθεί η περυσινή διαμάχη Ρωσία-Ουκρανίας για το φυσικό αέριο.

Η συμφωνία προβλέπει αμοιβαία ενημέρωση των δυο πλευρών για οποιαδήποτε πιθανή διακοπή της παροχής πετρελαίου, φυσικού αερίου ή ηλεκτρικής ενέργειας και συνεργασία για την επίλυση του προβλήματος. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα επιτραπεί η συμμετοχή και τρίτων. Το σχετικό μνημόνιο υπέγραψαν στη Μόσχα ο Ευρωπαίος Επίτροπος Ενέργειας, Αντρις Πίμπαλγκς και ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας Σεργκέι Σμάτκο. Μετά την υπογραφή ο Πίμπαλγκς δήλωσε ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για να μην επαναληφθεί μια ενεργειακή κρίση όπως αυτή που βίωσε η ΕΕ τον Ιανουάριο.

Από την πλευρά του, ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας δήλωσε ότι ο μηχανισμός "έγκαιρης προειδοποίησης" θα διατηρήσει μια ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας ανάμεσα στη Μόσχα και τις Βρυξέλλες και θα καθορίσει τους τρόπους αντίδρασης σε απρόσμενες διακοπές στις προμήθειες ενέργειας.

Ρωσία και Τουρκία

Η νέα συνάντηση του πρωθυπουργού της Ρωσίας, Πούτιν, με τον Τούρκο ομόλογό του, Ερντογάν στις 7 Αυγούστου και η υπογραφή 16 διαφορετικών συμφωνιών είναι μια ημερομηνία-ορόσημο στις όχι τόσο ομαλές, διαχρονικά, σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σηματοδοτούν μια σημαντική ανάκαμψη και διεύρυνση σε μια πολυδιάστατη συνεργασία, που αποκτά πλέον και πολιτικό-διπλωματικές και στρατηγικές διαστάσεις. Με εντεύθεν προεκτάσεις για όλες τις χώρες της περιοχής και τους γείτονες της Τουρκίας. Η νέα εποχή στις ρωσο-τουρκικές σχέσεις μπορεί να θεωρηθεί ως η φυσιολογική κατάληξη μιας κοπιώδους και μεθοδικής προεργασίας του άλλοτε πρώτου συμβούλου του Ερντογάν και σημερινού υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας, Αχμέτ Νταβούτογλου.

Όπως είναι γνωστό, στη συνάντηση Πούτιν-Ερντογάν παρίστατο και ο Ιταλός ομόλογός τους, Σ. Μπερλουσκόνι και στο επίκεντρο των συζητήσεών τους ήταν τρεις αγωγοί και ο πρώτος στην Τουρκία ατομικός σταθμός παραγωγής ενέργειας στο Άκκιουγιου, ακριβώς απέναντι από τις κυπριακές ακτές. Ο Πούτιν υπέγραψε με τον Ερντογάν πρωτόκολλο συνεργασίας στο φυσικό αέριο, που είχε αποτέλεσμα τη συγκατάθεση της Τουρκίας για την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου South Stream. Ο αγωγός θα εκκινεί από το Νοβοροσίσκ, θα διασχίζει τη Μαύρη Θάλασσα προς το βουλγαρικό λιμάνι της Βάρνα και μετά θα

διακλαδώνεται, διά των Βαλκανίων, προς την Αυστρία και την Ιταλία. Ο στόχος του αγωγού είναι να απεξαρτήσει τη Ρωσία και καταναλωτές, δηλ. τους Ευρωπαίους, από χώρες-διαμετακομιστές, την Ουκρανία, κατά κύριο λόγο και την Τουρκία.

Η υπογραφή της συμφωνίας Ρωσίας-Τουρκίας για τον νέο αγωγό έρχεται σε λιγότερο από έναν μήνα μετά την υπογραφή για έναν άλλο αγωγό, τον Nabucco, που έγινε στις 13 Ιουλίου στην Άγκυρα μεταξύ της Αυστρίας, της Ουγγαρίας, της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Τουρκίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε να χρηματοδοτήσει τον αγωγό με 450 εκ. ευρώ. Ο Nabucco θεωρείται η ευρωπαϊκή απάντηση στους ρωσικούς εκβιασμούς στην παροχή φυσικού αερίου. Ο στόχος είναι η απεξάρτηση της Ευρώπης από το ρωσικό αέριο, που θα προέρχεται από την περιοχή της Κασπίας Θάλασσας και, μέσω της Τουρκίας, θα διοχετεύεται σε ευρωπαϊκές χώρες.

Η υπογραφή της ρωσο-τουρκικής συμφωνίας για τον αγωγό South Stream ουσιαστικά ανατινάζει στον αέρα τους ευρωπαϊκούς σχεδιασμούς και καταδεικνύει και επιβεβαιώνει το διπλό παιχνίδι, που η Τουρκία παίζει έναντι της ΕΕ και της Ρωσίας. Είναι ενδεικτικό ότι η Τουρκία δεν έχει ενεργειακές πηγές αλλά πέτυχε όπως διά του εδάφους της περνούν οι σημαντικότεροι αγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου, που τροφοδοτούν την Ευρώπη και άλλες χώρες. Η προοπτική είναι όπως πετρέλαιο και φυσικό αέριο διοχετεύονται προς το Ισραήλ, τη Συρία, την Κύπρο (την κατεχόμενη, προφανώς) και πιο μακριά προς την Ινδία, την Κίνα και την Ιαπωνία.

«Έχουμε φτιάξει πυρηνικά εργοστάσια από το Ιράν έως την Ινδία, αλλά θα είναι η πρώτη φορά που η Ρωσία θα το ελέγχει 100%», τόνισε ο επικεφαλής της κρατικής εταιρείας Rosatom, Σεργκέι Κιριγένκο, συνοδεύοντας τον πρόεδρο Μεντβέντεβ στην ιστορική επίσκεψή του στην Τουρκία.

Το σχέδιο κατασκευής εργοστασίου πυρηνικής ενέργειας στην Τουρκία πέρασε από σαράντα κύματα τη δεκαετία του '90 και συνεχίζουν να το πολεμούν τουρκικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, με επιχείρημα τη σεισμικότητα της Ανατολίας. Όμως μετά την Κίνα και το Ιράν, η Μόσχα δείχνει αποφασισμένη να εξάγει την (ειρηνική) πυρηνική της τεχνολογία στην Τουρκία και τη Συρία, προκαλώντας νέους πονοκεφάλους στην Ουάσιγκτον και στους συμμάχους της στη Διεθνή Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας.

Στο μέλλον το πυρηνικό εργοστάσιο του Ακούγιου (σε σχετικά κοντινή απόσταση από τη Ρόδο και την Κύπρο) θα ανοίξει σε Τούρκους και Ευρωπαίους επενδυτές έως το 49% των μετοχών του, ανακοίνωσαν οι Ρώσοι.

Παράλληλα, Ρωσία και Τουρκία υπέγραψαν σειρά συμφωνιών, στο πλαίσιο μιας νέας «στρατηγικής σχέσης» τους στην περιοχή, όπως τόνισαν ο Μεντβέντεβ και ο οικοδεσπότης του, Α. Γκιουλ. Πέρα από την «ιστορική» κατάργηση της βίζας, που θα διευκολύνει τις μετακινήσεις εκατομμυρίων τουριστών στις δύο πλευρές της Μαύρης Θάλασσας, συμφωνήθηκε η μεταφορά ρωσικού πετρελαίου μέσω του αγωγού Σαμψούντας-Τσεϊχάν, πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχει και η ιταλική

ΕΝΙ. Εξάλλου οι Τούρκοι εξέφρασαν την ελπίδα να τριπλασιαστεί έως τα 100 δισ. δολάρια ο όγκος των ρωσο-τουρκικών εμπορικών συναλλαγών το 2015. Την ευχή για πλήρη αποκατάσταση των αρμενο-τουρκικών σχέσεων εξέφρασε ο Μεντβέντεβ, <αδειάζοντας> τη σύμμαχό του Αρμενία, ενώ συμφώνησε με τον Γκιουλ ότι δεν νοείται λύση του Παλαιστινιακού χωρίς τη Χαμάς. Σύμπτωση απόψεων σημειώθηκε και στο θέμα του Ιράν, με τον Μεντβέντεβ να καλεί την Τεχεράνη σε «εποικοδομητική στάση» και να τάσσεται υπέρ μιας Μέσης Ανατολής χωρίς πυρηνικά όπλα - συγκαλυμμένη αιχμή κατά του Ισραήλ.

Τουρκία

Τουρκία

Σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο, ο οποίος προσπαθεί να ισορροπήσει και να αποφασίσει την μορφή που θα πάρει τα επόμενα χρόνια, η Τουρκία, μια κομβική αναπτυσσόμενη χώρα και από γεωγραφική πλευρά αλλά και ως μοντέλο μετριοπαθούς ισλαμικής χώρας, προσπαθεί να αναδειχθεί σε περιφερειακή δύναμη. Αυτό το όραμα για την Τουρκία το ανέπτυξε ο νυν Υπουργός Εξωτερικών της καθηγητής Νταβουτογλου. (1)(14)

Ο καθηγητής Νταβούτογλου έγινε ευρέως γνωστός το 2001, με την έκδοση του βιβλίου του "Στρατηγικό βάθος: η διεθνής θέση της Τουρκίας" (Stratejik Derinlik: Turkiye'nin Uluslararası Konumu), το οποίο είναι το ευαγγέλιο της σύγχρονης τουρκικής εξωτερικής πολιτικής.

Πρόκειται για μια πραγματεία που θέτει πέντε βασικές αρχές, καθώς και ένα διακριτό «δόγμα» μιας νέας τουρκικής στρατηγικής. Το ζητούμενο είναι ο αποτελεσματικός συνδυασμός της κομβικής γεωγραφικής θέσης της χώρας, του δυτικού της προσανατολισμού και της αυτοκρατορικής-οθωμανικής κληρονομιάς της, προκειμένου να διασφαλίσει «στρατηγικό βάθος» και επιρροή, σε περιφερειακό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Οι πέντε βασικές αρχές Νταβούτογλου, οι οποίες χαρακτηρίζουν τη γενική στρατηγική προσέγγιση της Τουρκίας, είναι:

α) Προσαρμογή στα δεδομένα του διεθνούς περιβάλλοντος· εκσυγχρονισμός των εσωτερικών δομών της Τουρκίας· ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ασφάλεια στην Τουρκία και της ελευθερίας.

Η μετεξέλιξη της Τουρκίας σε σύγχρονο κράτος με επιρροή και αξιοπιστία στην παγκόσμια πολιτική και οικονομία περνά μέσα από τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό, κομβικές προϋποθέσεις του οποίου είναι ο εκδημοκρατισμός –σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)– και η υπέρβαση του

«διαμελιστικού συνδρόμου» του παρελθόντος, που απαρνιέται τον εκσυγχρονισμό της χώρας στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας». Παρά τις πολιτικές δυσχέρειες και αντιστάσεις από το συντηρητικό κατεστημένο της Τουρκίας, το ισλαμογενές κόμμα του Ερντογάν, πράγματι, κατάφερε να συνδυάσει τον παραδοσιακό, δυτικό προσανατολισμό της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής με μια «ριζοσπαστική», για τα τουρκικά δεδομένα, διαδικασία εσωτερικού εκδημοκρατισμού, «αποστρατιωτικοποίησης» του πολιτικού συστήματος και σημαντικών, ιδιαίτερως για το Κουρδικό, θεσμικών αλλαγών.

β) κανένα πρόβλημα με τις γειτονικές χώρες.

Τα προβλήματα και οι συγκρουσιακές καταστάσεις με τις γειτονικές χώρες, κυρίως στα ανατολικά σύνορα της Τουρκίας (Καύκασο, Μέση Ανατολή), εντείνουν το αίσθημα «ανασφάλειας» στο εσωτερικό και «παγώνουν» τη διαδικασία εσωτερικού εκσυγχρονισμού. Επιπλέον, η αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων, της Μέσης Ανατολής και του Καυκάσου και η έλλειψη παγιωμένης παγκόσμιας τάξης επιβάλλουν την προσέγγιση μεταξύ όμορων χωρών και ευνοούν τις <περιφερειακές> συμμαχίες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα πρακτικής εφαρμογής αυτής της αρχής είναι η προσέγγιση της Άγκυρας με την Τεχεράνη και τη Δαμασκό, σχεδόν αμέσως μετά την αμερικανική επιχείρηση στο Ιράκ (2003), καθώς και η πιο πρόσφατη απόπειρα της Τουρκίας να δημιουργήσει διαύλους επικοινωνίας με την Αρμενία, αμέσως μετά την κρίση Ρωσίας-Γεωργίας.

γ) Πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική.

Το σημερινό διεθνές περιβάλλον δεν ευνοεί «μονοδιάστατους» προσανατολισμούς στην εξωτερική στρατηγική μιας μεγάλης και σημαντικής χώρας, όπως η Τουρκία. Η ανάπτυξη στενών σχέσεων με χώρες και περιοχές όπως η Ρωσία, ο Καύκασος, η Μέση Ανατολή, η Αφρική, δεν αναιρούν τον παραδοσιακό φιλοδυτικό άξονα της Τουρκίας (ΗΠΑ-ΝΑΤΟ-ΕΕ)· αντιθέτως, σύμφωνα με τον καθηγητή Νταβούτογλου, τον συμπληρώνουν.

Η ανάπτυξη των σχέσεων της Τουρκίας με τις γειτονικές της χώρες σε Μέση Ανατολή, Καύκασο, Ρωσία και με το μετριοπαθές Ισλάμ καθώς και η ευρωπαϊκή της τροχιά της δίνουν τη δυνατότητα και την ευκαιρία να συνομιλεί με όλες τις πλευρές και να χτίζει γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ των «αντίπαλων» στρατοπέδων. Ο ίδιος ο καθηγητής Νταβούτογλου έδωσε το στίγμα αυτής της αρχής, με την πρόσκληση του εξόριστου αρχηγού της Χαμός, Χαλέντ Μεσάαλ, στην Άγκυρα, το 2006. Η επίσκεψη Μεσάαλ στην Τουρκία δρομολόγησε την πιο ενεργό, σε σχέση με το παρελθόν, δραστηριοποίηση της χώρας στο Μεσανατολικό. Επίσης, ο καθηγητής Νταβούτογλου υπήρξε ο «ιθύνων νους» των γύρων ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ Ισραήλ-Συρίας, οι οποίοι, αν και

απέτυχαν τελικά λόγω της κρίσης στη Γάζα, προσέθεσαν στην εικόνα της Τουρκίας ως «ειρηνικού διαμεσολαβητή», όπως άλλωστε συνέβη και με την τουρκική πρόταση/πρωτοβουλία περί Συμφώνου Σταθερότητας στον Καύκασο. Η τελευταία αυτή αρχή επιβάλλει: πρώτον, τη συμμετοχή και δραστηριοποίηση της Τουρκίας σε όλα τα διεθνή φόρα, σχετικά ή μη με τα άμεσα εθνικά συμφέροντά της, προκειμένου να υπάρξει συμβολή της σε ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος, όπως η αλληλοκατανόηση μεταξύ ισλάμ και Δύσης και δεύτερον, την προώθηση Τούρκων σε υψηλές θέσεις διεθνών οργανισμών, με κυριότερο παράδειγμα τον τουρκικής καταγωγής γενικό γραμματέα του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης, καθηγητή Εκμελετνίν Ιχσάνογλου. Για τη διευκόλυνση της έμπρακτης εφαρμογής των ως άνω αρχών, ο Νταβούτογλου εισάγει το δόγμα «common interests versus conflict». Σύμφωνα μ' αυτό, προτεραιότητα δίδεται στην προσέγγιση κρατών, με κύριο γνώμονα την εξεύρεση «κοινού εδάφους/κοινών συμφερόντων» στον οικονομικό και πολιτιστικό τομέα, η οποία προωθείται μέσω δημιουργίας πολιτικών, μη γραφειοκρατικών διαύλων επικοινωνίας. Αυτό σημαίνει ότι οι σχέσεις με κράτη με τα οποία η Τουρκία καλείται να επικεντρώνεται σε «άγονες», κατά τον Νταβούτογλου, συζητήσεις «συγκρουσιακών ζητημάτων» περνούν σε δεύτερη προτεραιότητα.

Με βάση τις ανωτέρω πέντε αρχές που διέπουν την προσέγγιση του «στρατηγικού βάθους», η κυβέρνηση Ερντογάν, τα τελευταία επτά χρόνια προχώρησε σε κινήσεις πρωτοβουλιών, με απτά αποτελέσματα, οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα, καθώς και όσον αφορά το διεθνές «κύρος» και τη διεθνή «επιρροή» της Τουρκίας. Στο πλαίσιο της προσέγγισης του «στρατηγικού βάθους» ακολουθήθηκε ένα πλέγμα πολιτικών. Ο όγκος των τουρκικών εμπορικών ανταλλαγών και επενδύσεων με όμορες χώρες αυξήθηκε δραματικά. Παράλληλα, ενισχύθηκε το θεσμικό υπόβαθρο των σχέσεων της Τουρκίας με τον αραβικό και αφρικανικό κόσμο. Μια νέα προσέγγιση εγκαινιάστηκε με τους Κούρδους του Βόρειου Ιράκ και την Αρμενία. Διατηρώντας σταθερές τις σχέσεις της με το Ισραήλ, τις ΗΠΑ και τη Ρωσία, η Τουρκία επέδειξε έντονο διπλωματικό ενδιαφέρον και δραστηριότητα στις διενέξεις της Μέσης Ανατολής και του Καυκάσου (κρίση Λιβάνου, πυρηνικό πρόγραμμα Ιράν, Ιράκ, κρίση Γεωργίας, κρίση Γάζας), και παρά τις αντιδράσεις και αμφισβητήσεις περί του διαμεσολαβητικού της ρόλου, έβαλε τη δική της «σφραγίδα» στο διεθνές διπλωματικό σκηνικό. Η πλέον πρόσφατη εκδήλωση της αποτελεσματικότητας της στρατηγικής Νταβούτογλου ήταν η εκλογή της χώρας, με ισχυρή πλειοψηφία –την οποία απαρτίζουν μουσουλμανικές, αφρικανικές, καθώς και εύρο-ατλαντικές και άλλες δυνάμεις– ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για τη χρονική περίοδο 2009–2010.

Οικονομία

Η Τουρκία , ένας σημαντικός < παίκτης > στην περιοχή , είχε τουλάχιστον μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 90 την ευκαιρία να μετατραπεί σε περιφερειακή δύναμη , πάντα υποστηριζόμενη από τις ΗΠΑ , προσπάθησε μέσω της χειραγώγησης των ισλαμικών καταβολών αλλά και Τουρκικών συγγενικά λαών να ελέγξει την μεταφορά του πετρελαίου και φυσικού αερίου , με απώτερο σκοπό να γίνει ο κυρίως διαμετακόμισης της περιοχής , έναντι της Ρωσίας .

Προσπάθησε μέσα από διακρατικές συμφωνίες με συγγενικά κράτη όπως το Τουρκμενιστάν και Αζερμπαϊτζάν αλλά και με την Γεωργία , και προσφέροντας στρατιωτικό υλικό , στρατιωτική τεχνογνωσία , οικονομική αλλά και πολιτική στήριξη , να προσδώσει αυτά τα κράτη στο άρμα της , Απώτερος σκοπός η προώθηση του αγωγού Μπακού – Τσειχαν και η συνεπαγόμενη μείωση της Ρωσικής επιρροής .

Η οικονομία της Τουρκίας είναι ένα σύνθετο μίγμα της σύγχρονης βιομηχανίας και του εμπορίου μαζί με ένα παραδοσιακό τομέα της γεωργίας, που εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει περίπου το 30% της απασχόλησης. Έχει ένα ισχυρό και ταχέως αναπτυσσόμενο ιδιωτικό τομέα, αλλά η κατάσταση παραμένει αναχρονιστική στις βασικές βιομηχανία, τις τράπεζες, τις μεταφορές και την επικοινωνία. Ο μεγαλύτερος βιομηχανικός τομέας κλωστοϋφαντουργικών ειδών και ειδών ένδυσης, ο οποίος αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού της βιομηχανίας αντιμετωπίζει έντονο ανταγωνισμό στις διεθνείς αγορές με το τέλος του παγκόσμιου συστήματος των ποσοστώσεων. Ωστόσο, άλλοι τομείς, κυρίως της αυτοκινητοβιομηχανίας και της βιομηχανίας ηλεκτρονικών, αυξάνονται όπως αυξάνονται και οι εξαγωγές της Τουρκίας. Αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ υπερέβη το 6% μετά από πολλά χρόνια, αλλά αυτή η ισχυρή ανάπτυξη έχει διακοπεί από την έντονη μείωση της παραγωγής το 1994, 1999 και 2001. Λόγω της παγκόσμιας κρίσης , το ΑΕΠ υποχώρησε σε 0,9% ετήσιο ρυθμό το 2008 και συρρικνώθηκε κατά 5,8% το 2009. Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 5,9% το 2009. Παρά την ισχυρή οικονομική ανάπτυξη 2002 - 07, η οποία οφείλονταν σε μεγάλο βαθμό στην αναθέρμανση του ενδιαφέροντος των επενδυτών στις αναδυόμενες αγορές, η υποστήριξη του ΔΝΤ, και η αυστηρότερη δημοσιονομική πολιτική, η οικονομία επιβαρύνεται από ένα υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και υψηλό εξωτερικό χρέος. Οι περαιτέρω οικονομικές και δικαστικές μεταρρυθμίσεις και η προοπτική ένταξης στην ΕΕ αναμένεται να τονώσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Η αξία των αποθεμάτων των άμεσων ξένων επενδύσεων ανήλθε σε περισσότερα από 180 δισεκατομμύρια δολάρια στο τέλος του έτους 2009. Ιδιωτικοποίηση των πωλήσεων που προσεγγίζει σήμερα 21 δισεκατομμύρια δολαρίων. Πετρέλαιο άρχισε να ρέει μέσω του πετρελαιοαγωγού Μπακού-

Τιφλίδα-Τσεϊχάν Μάιο του 2006, σημειώνοντας σημαντικό ορόσημο που θα φέρει μέχρι 1 εκατομμύριο βαρέλια ημερησίως από την Κασπία στην αγορά. Τα βασικά οικονομικά μεγέθη είναι υγιή, αλλά η τουρκική οικονομία μπορεί να αντιμετωπίσει με πιο δυσμενείς οικονομικούς δείκτες το 2010, καθώς η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση συνεχίζει να περιορίζει τη ζήτηση για τουρκικές εξαγωγές. Επιπλέον, το υψηλό έλλειμμα του τρέχοντος λογαριασμού της Τουρκίας αφήνει την οικονομία ευάλωτη σε αποσταθεροποίηση μετατοπίσεις της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

ΑΕΠ (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης):

861,6 δισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

914,7 δισεκατομμύρια δολάρια (2008 εκτ.)

906,5 δισεκατομμύρια δολάρια (2007 εκτ.)

ΑΕΠ (επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία):

593,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων (2009 εκτ.)

ΑΕΠ - πραγματικό ποσοστό αύξησης:

-5,8% (2009 εκτ.)

0,9% (2008 εκτ.)

4,7% (2007 εκτ.)

ΑΕΠ - κατά κεφαλήν (ΜΑΔ):

\$ 11.200 (2009 εκτ.)

\$ 12.100 (2008 εκτ.)

\$ 12.100 (2007 εκτ.)

]

ΑΕΠ - σύνθεση ανά τομέα:

γεωργία: 9,4%

Εργατικό δυναμικό:

24,2 εκατομμύρια

σημείωση: περίπου 1,2 εκατομμύρια Τούρκοι εργάζονται στο εξωτερικό (2009 εκτ.)

Εργατικού δυναμικού - από το επάγγελμα:

γεωργία: 29,5%

Ποσοστό ανεργίας:

14,6% (2009 εκτ.)

10,975% (2008 εκτ.)

Πληθυσμός κάτω από το όριο της φτώχειας:

20% (2002)

Νοικοκυριό εισόδημα ή κατανάλωση από το μερίδιο ποσοστού:
χαμηλότερο του 10%: 1,9%

Διανομή του οικογενειακού εισοδήματος - ευρετήριο Gini:
43.6 (2003)

Επενδύσεις (ακαθάριστες σταθερό):
16,9% του ΑΕΠ (2009 εκτ.)

Προϋπολογισμός:
εσόδων: 127 δισεκατομμύρια δολάρια

Δημόσιο χρέος:
48,5% του ΑΕΠ (2009 εκτ.)
40% του ΑΕΠ (2008 εκτ.)

Ποσοστό πληθωρισμού (τιμές καταναλωτή):
5,9% (2009 εκτ.)
10,4% (2008 εκτ.)

Κεντρικού συντελεστή προεξόφλησης τράπεζα:
25% (31 Δεκεμβρίου 2008)
25% (31 Δεκεμβρίου 2007)

Εμπορική τράπεζα βασικό επιτόκιο δανεισμού:
NA% (31 Δεκεμβρίου 2008)

Χρηματιστήριο του χρήματος:
53.250 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)
63.880.000.000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

Απόθεμα οιονεί χρήματος:
248400000000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)
252.100 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2007)

Αποθέματος των εγχώριων πιστώσεων:
326.400 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008)
\$ 355 000 000 000 (31 Δεκεμβρίου 2007)

Αγοραία αξία των εισηγμένων μετοχών:
\$ 117,900,000,000 (31η Δεκεμβρίου 2008)
\$ 286,600,000,000 (31 Δεκεμβρίου 2007)
\$ 162,400,000,000 (31η Δεκεμβρίου 2006)

Γεωργία - προϊόντα:
καπνός, βαμβάκι, σιτάρι, ελιές, τεύτλα, τα φουντούκια, το σφυγμό,
εσπεριδοειδή? ζώα

Βιομηχανίες:

κλωστοϋφαντουργία, η επεξεργασία τροφίμων, αυτοκίνητα, ηλεκτρονικά είδη, τα ορυχεία (άνθρακας, χρωμίτη, χαλκός, βόριο), χάλυβα, πετρελαίου, κατασκευών, ξυλεία, χαρτί

Βιομηχανικής ρυθμός ανάπτυξης της παραγωγής:

-9,8% (2009 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - παραγωγή:

181 900 000 000 kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - κατανάλωση:

153 700 000 000 kWh (2007 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - εξαγωγές:

1,063 δισεκατομμύρια kWh (2008 εκτ.)

Ηλεκτρική ενέργεια - εισαγωγές:

790 εκατομμύρια kWh (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - παραγωγή:

46.120 βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - κατανάλωση:

675.500 βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

Πετρέλαιο - εξαγωγές:

141.700 βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

[Δείτε επίσης: Πετρέλαιο - χώρα εξαγωγής τάξεις]

Πετρέλαιο - εισαγωγές:

783.800 βαρέλια / ημέρα (2008 εκτ.)

[**Πετρέλαιο - αποδείχθηκε αποθεματικά:**

300 εκατομμύρια βαρέλια (1η Ιανουαρίου 2009 εκτ.)

[Φυσικό αέριο - παραγωγή:

1,013 δισεκατομμύρια m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - κατανάλωση:

37,18 δισεκατομμύρια m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - εξαγωγές:

435 εκατομμύρια m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - εισαγωγές:

36,72 δισεκατομμύρια m cu (2008 εκτ.)

Φυσικό αέριο - αποδείχθηκε αποθεματικά:

8.495.000.000 m cu (1 Ιανουαρίου 2009 εκτ.)

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

-12,54 Δισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

-41,69 Δισεκατομμυρίων δολαρίων (2008 εκτ.)

Εξαγωγές:

111,1 δισεκατομμύρια δολαρίων (2009 εκτ.)

140,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων (2008 εκτ.)

Εξαγωγές - προϊόντα:

ένδυσης, των τροφίμων, της κλωστοϋφαντουργίας, μεταλλικών κατασκευών, εξοπλισμού μεταφορών

Εξαγωγές - συνεργάτες:

Γερμανία 9,8%, Ηνωμένο Βασίλειο 6,2%, ΗΑΕ 6%, Ιταλία 5,9%, Γαλλία 5%, Ρωσία 4,9% (2008)

Οι εισαγωγές:

134,2 δισεκατομμύρια δολάρια (2009 εκτ.)

193,9 δισεκατομμύρια δολάρια (2008 εκτ.)

Εισαγωγές - προϊόντα:

μηχανήματα, χημικά προϊόντα, ημιτελή προϊόντα, καύσιμα, εξοπλισμός μεταφορών

Εισαγωγές - συνεργάτες:

Ρωσία 15,5%, Γερμανία 9,3%, Κίνα 7,8%, ΗΠΑ 5,9%, Ιταλία 5,5%, Γαλλία 4,5%, Ιράν 4,1% (2008)

Αποθέματα ξένου συναλλάγματος και χρυσού

72700 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρη 2009 εκτ.)

73.660 εκατομμύρια αμερικανικά δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Χρέος - εξωτερικό:

253.200 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

278.100.000.000 δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων - στο σπίτι:

181800 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

128.700 εκατομμύρια δολάρια (31 Δεκεμβρίου 2008 εκτ.)

Απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων - στο εξωτερικό:

16.050 εκατομμύρια δολαρίων (31 Δεκεμβρίου του 2009 εκτ.)

\$ 14,800,000,000 (31 Δεκέμβρη 2008 εκτ.)

Ισοτιμίες:

Τουρκικά λίρες (TRY) ανά δολάριο ΗΠΑ - 1,5548 (2009), 1,3179 (2008), 1.319 (2007), 1,4286 (2006), 1,3436 (2005)

Πηγή cia year fact booke 2008

Τουρκία «παίζει» η Moody's, που αναβάθμισε χθες την πιστοληπτική ικανότητα της γειτονικής χώρας μεταξύ άλλων και για την ικανότητά της στη διαχείριση των

επιπτώσεων του χρηματοπιστωτικού κραχ.(9)(15)

Ο διεθνής οίκος αναβάθμισε συγκεκριμένα την πιστοληπτική της ικανότητα σε Ba2 από Ba3, ενώ άλλαξε και το outlook της από θετικό σε σταθερό. Η Moody's υποστηρίζει ότι, παρά τη ραγδαία συρρίκνωση της τουρκικής οικονομίας πέρυσι, τα δημόσια οικονομικά της έδειξαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα σε σχέση με προηγούμενες κρίσεις. «Η ικανότητα της κυβέρνησης και της χώρας γενικότερα να ανασυντάσσεται όταν αντιμετωπίζει πολύ σημαντικές οικονομικές και χρηματοοικονομικές κρίσεις, δείχνει ότι η Τουρκία έχει προσεγγίσει ένα υψηλότερο επίπεδο ανθεκτικότητας», τονίζει χαρακτηριστικά στην έκθεσή του ο διεθνής οίκος.

Παράλληλα η Moody's εκθειάζει και τη βελτίωση της πρόσβασης της χώρας σε ξένα κεφάλαια, κάτι που όπως επισημαίνει φαίνεται και από την πρόσφατη έκδοση 30ετούς ευρωομολόγου, ύψους 2 δισ. ευρώ, η οποία υπερκαλύφθηκε. Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση χτύπησε σκληρά την τουρκική οικονομία πέρυσι, καθώς ύστερα από αρκετά χρόνια ισχυρής ανάπτυξης το ΑΕΠ της συρρικνώθηκε -σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις- κατά 6%. Η κυβέρνησή της κατέφυγε στον μαζικό δανεισμό και τους τελευταίους μήνες είδε κάποια βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας. Φέτος προσδοκά ότι η οικονομία θα επιτύχει ανάπτυξη 3,5%.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Τουρκία παρουσιάζει η σύνοδος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ)(10) (16) . Οι πρόσφατες εκτιμήσεις του οργανισμού για την πορεία της τουρκικής οικονομίας μπορεί να μην ήταν οι καλύτερες δυνατές (δεν θα μπορούσαν άλλωστε), πολλοί αναλυτές όμως αναφέρουν ότι η κυβέρνηση της Άγκυρας θα κατορθώσει να εξασφαλίσει νέα οικονομική στήριξη από τις ΗΠΑ, που είναι ούτως ή άλλως ο κυριότερος χρηματοδότης της προβληματικής τουρκικής οικονομίας. Τυπικά προϋπόθεση για τη χορήγηση της αμερικανικής βοήθειας είναι η γνωμοδότηση από το ΔΝΤ ότι η Τουρκία έχει κάνει βήματα προόδου. Με την «αποστολή» αυτή κλιμάκιο του οργανισμού επισκέπτεται τη χώρα

Με βάση τη φημολογία που θέλει τη συμφωνία με τις ΗΠΑ να είναι πολύ κοντά, η σταδιακή βελτίωση των αμερικανοτουρκικών σχέσεων, μετά την κρίση που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ, εκτιμάται ότι θα πάρει πολύ συγκεκριμένη μορφή στη σύνοδο του ΔΝΤ. Σύμφωνα με αυτές τις πληροφορίες, στο περιθώριο των συναντήσεων είναι πιθανόν να συμφωνηθεί η χορήγηση δανείου 8,5 δισ. δολαρίων από την αμερικανική κυβέρνηση προς την Άγκυρα. Κατηγορηματικός για το θέμα ήταν κατά τη διάρκεια της προηγούμενης εβδομάδας ο αναλυτής της Bear Stearns στο Λονδίνο Τιμ Ας. Όπως δήλωσε: «Η Τουρκία και οι ΗΠΑ είναι και πάλι αγαπημένα ξαδελφάκια. Οι Τούρκοι θα πάρουν τα δάνειά τους».

Πάντως οι επίσημες εκτιμήσεις του ΔΝΤ για την πορεία της τουρκικής οικονομίας που δόθηκαν στη δημοσιότητα την προηγούμενη εβδομάδα ήταν

συγκρατημένες. Σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό, η Τουρκία πρέπει να βελτιώσει τις οικονομικές επιδόσεις της και να επιβάλει πάση θυσία πειθαρχία στα δημοσιονομικά της αν επιθυμεί να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει για το τρέχον έτος.

Το δημόσιο χρέος αυτή τη στιγμή στη χώρα υπολογίζεται περίπου στα 130 δισ. δολάρια και είναι ευνόητο ότι αυτή η συσσώρευση αποτελεί σημαντική τροχοπέδη για μια οικονομία. Ο πληθωρισμός εμφανίζει μεν τάσεις υποχώρησης, αλλά στην καλύτερη περίπτωση θα υποχωρήσει εφέτος στο 26% και τον επόμενο χρόνο στο 13,4%. Αν όλα αυτά επαληθευτούν, θα πρόκειται ασφαλώς για σημαντική πρόοδο, αφού πριν από έναν χρόνο ο πληθωρισμός βρισκόταν στο 45%. Σήμερα όμως είναι πάνω από 20% και ελπίδα της κυβέρνησης της Άγκυρας είναι να κατορθώσει να τον συγκρατήσει σε αυτό το επίπεδο ως το τέλος του έτους. Το μέγεθος αυτό μπορεί εκ πρώτης όψεως να μην προκαλεί δέος, αν θέλει όμως κάποιος να το συγκρίνει με τα μέσα επίπεδα της ΕΕ, θα διαπιστώσει πολύ εύκολα ότι ο τουρκικός πληθωρισμός είναι υπερδεκαπλάσιος του μέσου ευρωπαϊκού.

Δεδομένης της «αποκλιμάκωσης» του πληθωρισμού, πάντως, η κεντρική τράπεζα της χώρας μείωσε την Πέμπτη τα επιτόκια κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες, στο 29%. Ήταν η δεύτερη μείωση των επιτοκίων στο διάστημα των τελευταίων δύο μηνών και η πέμπτη από τον Απρίλιο. Οι μειώσεις αυτές αποσκοπούν πρωτίστως στην ελάφρυνση του βάρους που δημιουργεί στην τουρκική οικονομία η αγωνιώδης προσπάθεια εξυπηρέτησης του χρέους της και δευτερευόντως στην τόνωση της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η έκδοση νέου ομολογιακού δανείου 1,2 δισ. δολαρίων την προηγούμενη εβδομάδα, ενώ κατά τη διάρκεια του έτους είχε προηγηθεί και η έκδοση διεθνών ομολογιακών δανείων συνολικού ύψους περίπου 4 δισ. ευρώ. Για τον επόμενο χρόνο στόχος είναι η έκδοση νέων ομολόγων αξίας 5,7 δισ. δολαρίων.

Όσο και αν όλα αυτά συνθέτουν μια εικόνα που μοιάζει περισσότερο με χάος παρά με μια οικονομία που χτυπάει την πόρτα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατάσταση της τουρκικής οικονομίας μάλλον βελτιώνεται. Σε αυτό συμφωνεί και το ΔΝΤ, το οποίο στη σχετική έκθεσή του αναφέρει πως βραχυπρόθεσμα οι συνθήκες είναι σήμερα καλύτερες, την ίδια στιγμή όμως τονίζει ότι τα υψηλά επιτόκια θέτουν εν αμφίβολο τη δυνατότητα της κυβέρνησης να τηρήσει τις δεσμεύσεις της. Κοινώς οι μακροπρόθεσμες προοπτικές είναι νεφελώδεις. Την ίδια στιγμή υποχωρεί όμως ο ρυθμός ανάπτυξης. Πέρυσι είχε ανέλθει σε 7,8%, ενώ εφέτος, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ, θα φθάσει στην καλύτερη περίπτωση το 5,3% και τον επόμενο χρόνο θα υποχωρήσει περαιτέρω στο 5%.

Παρά ταύτα, ο διεθνής οργανισμός επεφύλασσε επαινετικά σχόλια για την πρόοδο της τουρκικής οικονομίας ως προς την επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή υποψηφιότητα. Σε μια χαρακτηριστική για την πολυπλοκότητα και την ασάφειά της διατύπωση το ΔΝΤ επισημαίνει: «Οι μειωμένες γεωπολιτικές ανησυχίες ωφελούν την τουρκική οικονομία, αν και

προκειμένου να διατηρηθεί η επενδυτική εμπιστοσύνη οι αρχές πρέπει να διατηρήσουν τη σταθερότητα της δημοσιονομικής κατάστασης». Ωστόσο δύσκολα μπορεί κάποιος να μιλήσει για πραγματική επενδυτική εμπιστοσύνη, δεδομένου ότι οι αξιολογήσεις των διεθνών οίκων Moody's και Standard & Poor's είναι στο B1 και B αντιστοίχως, πολύ χαμηλότερα δηλαδή από τα επίπεδα που δικαιολογούν τη σοβαρή επενδυτική δραστηριότητα.

Όλα αυτά συμβαίνουν καθώς το ΔΝΤ πραγματοποιεί μία ακόμη επίσκεψη στην Τουρκία με στόχο να εξετάσει την οικονομική πρόοδο και τις δυνατότητες αποδέσμευσης της επόμενης δόσης του δανείου, το συνολικό μέγεθος του οποίου είναι 16 δισ. δολάρια. Αν οι αναλυτές του Οργανισμού διαπιστώσουν ότι υπάρχει πρόοδος, τότε θα υπάρχουν οι τυπικές προϋποθέσεις για την εξασφάλιση επιπλέον 8,5 δισ. δολαρίων από τις ΗΠΑ. Δεν αποκλείεται όμως καθόλου αυτό να έχει ήδη εξασφαλιστεί.

Ενέργεια

Η ευρύτερη περιοχή υποδέχεται επενδύσεις που στο σύνολό τους υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσουν τα 25 δισ. ευρώ μέχρι το 2020.

Στόχος μέσα απ' αυτές τις επενδύσεις είναι Βαλκάνια και Τουρκία να μετατραπούν στο «νότιο» δίκτυο τροφοδοσίας της Ε.Ε. με φυσικό αέριο και πετρέλαιο. Παράλληλα η ίδια περιοχή, σύμφωνα με τους σχεδιασμούς της Ευρώπης, προορίζεται να μετατραπεί σε χώρο παραγωγής φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη, φυσικό αέριο αλλά και πυρηνική ενέργεια, που θα εξασφαλίσει τις ενεργειακές ανάγκες της Ευρώπης.

ΗΠΑ και Ε.Ε. από τη μία πλευρά και Ρωσία από την άλλη διαγκωνίζονται για τον έλεγχο των ενεργειακών δικτύων, με την Ευρώπη, προς το παρόν και με την υποστήριξη των ΗΠΑ, να «ελέγχει» την κατάσταση. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τους δυο οργανισμούς που θα αποτελέσουν τα χρηματοδοτικά «εργαλεία» του σχεδίου: την Παγκόσμια Τράπεζα και την EBRD (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης).

Ο γεωπολιτικός και οικονομικός ρόλος της αναβαθμίζεται διαρκώς, αφενός με τη στοχευμένη και αποδοτική διπλωματία της ενεργητικής ουδετεροφιλίας που εφαρμόζει και αφετέρου με την οικονομική της μεγέθυνση. Μια ουσιαστική παράμετρος που έχει διαφοροποιήσει την κατεύθυνση της οικονομικής

ανάδυσσης της Τουρκίας συνιστά η ενεργειακή της πολιτική, η οποία αναπροσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν διεθνώς για το συγκεκριμένο ζήτημα. Οι ενεργειακοί δίοδοι των διαφόρων μορφών ενέργειας (πετρέλαιο, φυσικό αέριο κ.ά.) διαδραματίζουν πρωταγωνιστική σημασία στην εξέλιξη της γεωστρατηγικής και της γεωπολιτικής στην ευρύτερη περιοχή της Υπερκαυκασίας, της Μέσης Ανατολής και στην ευρωπαϊκή ήπειρο

Ένα από τα σημεία-κλειδιά της διαμορφούμενης συγκυρίας φαίνεται ότι είναι η Τουρκία κυρίως λόγω του ότι τέμνεται από Βορρά προς Νότο

και από Ανατολή προς Δύση από ενεργειακούς αγωγούς,

α) σχεδιάζονται επιπρόσθετοι αγωγοί στις γεωγραφικές αυτές διευθύνσεις

β) έντεχνος παρουσιάζει ένα μείγμα «δυτικού» και «μουσουλμανικού»

προσωπείου,

ενώ γ) ανά τακτά διαστήματα υπενθυμίζει τη στρατιωτική ισχύ της.

Συγκεκριμένα:

Στον άξονα Βορράς-Νότος βρίσκουμε το ρωσικό πετρέλαιο και φυσικό αέριο και στον άξονα Ανατολή-Δύση βρίσκουμε το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο από την Κασπία και τον Περσικό.

Άξονας Βορράς-Νότος

Υφιστάμενοι αγωγοί:

- ο Blue Stream

Σχεδιαζόμενοι αγωγοί:

- ο Σαμσούντα-Τζεϊχάν (διπλός, πετρέλαιο και φυσικό αέριο)

- οι υποθαλάσσιοι αγωγοί Τουρκίας-Ισραήλ που θα μεταφέρουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο, αλλά με σχεδιασμό και για μεταφορά ύδατος και ηλεκτρικής ενέργειας

Άξονας Ανατολή-Δύση

Υφιστάμενοι πετρελαιοαγωγοί:

- ο Μπακού-Τιφλίδα-Τζεϊχάν (BTC)

- ο Κιρκούκ-Τζεϊχάν

Υπό κατασκευή αγωγοί φυσικού αερίου:

- Νοτίου Καυκάσου (Μπακού-Ερζερούμ-Τζεϊχάν)

- Τουρκία-Ελλάδα-Ιταλίας

Σχεδιαζόμενοι:

- «Nabucco»(φυσικό αέριο)

- Υπερ-Κασπιανός (φυσικό αέριο)

- μεταφορά κοζάκιου πετρελαίου στον αγωγό BTC (Μπακού)

- κατασκευή αγωγού μεταφοράς ιρακινού φυσικού αερίου παράλληλου με τους υπάρχοντες Κιρκούκ-Γιουμουρταλίκ

Η Τουρκία χάρη στη γεωγραφική της θέση είναι σε θέση να κατευθύνει την ενεργειακή πολιτική, αλλά και να ισορροπεί τα συμφέροντά της με βάση τους ανταγωνισμούς συμφερόντων που διεξάγονται στους άξονες: Βορράς-Νότος και Ανατολή-Δύση.

Η Τουρκία δείχνει να γνωρίζει πώς να διαχειριστεί αυτήν τη σύνθετη κατάσταση με τα ποικίλα αντικρουόμενα συμφέροντα. Έτσι καταφέρνει να αποκομίσει οφέλη και με τους κατάλληλους ελιγμούς επιδιώκει να αναδειχθεί σε ρυθμιστή και διαμεσολαβητή των προστριβών που ανακύπτουν στις προαναφερθέντες περιοχές. Χρησιμοποιεί τα ενεργειακά θέματα ως διαπραγματευτικό όπλο, ώστε να προωθήσει όχι μόνο τα οικονομικοπολιτικά της συμφέροντα, αλλά και την υποψηφιότητά (candidacy) της ως κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Επιπλέον η οικονομική της ανάπτυξη, κυρίως από το 2002 έως τις μέρες μας, με ρυθμούς αύξησης του τουρκικού Α.Ε.Π. που κυμαίνονται περισσότερο από 5% ετησίως και παράλληλα η ισχυρή βιομηχανική της βάση και η υψηλή παραγωγική της ικανότητα αξιοποιούνται διπλωματικά από την Τουρκία ως εχέγγυα της υποψηφιότητάς της για την είσοδό της στην Ε.Ε.

Η οικονομική διάσταση της Τουρκίας προβάλλεται ολοένα και περισσότερο με την πάροδο των ετών, καθώς η ίδια έχει επενδύσει τεράστιο πνευματικό και υλικό κεφάλαιο σε αυτόν τον τομέα. Η στρατιωτική της ηγεσία παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτήν την επίπονη και αντίξοχη προσπάθεια.

Η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Ιράκ και η προσπάθεια μεταφοράς ενέργειας από τον πρώην σοβιετικό νότο συνιστούν παράγοντες που διαφοροποιούν το γεωπολιτικό και γεωστρατηγικό τοπίο στη Μέση Ανατολή, τον Καύκασο και την Ανατολική Μεσόγειο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η Τουρκία επιθυμεί να καταστεί ο κεντρικός παίκτης με δύο τρόπους: πρώτον, να

προχωρήσει σε διάφορες μορφές συνεργασίας με γειτονικά κράτη, όπως η Αρμενία, η Συρία, το Ιράν και η κουρδική οντότητα στο Βόρειο Ιράκ, με στρατηγικό στόχο να καταστεί ο κατανομέας ασφάλειας ως ευρωπαϊκός και νατοϊκός συντελεστής ισχύος στην περιοχή και δεύτερον, να καταστεί ο ενεργειακός κόμβος της μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου προς την Ευρώπη, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο το γεωπολιτικό εκτόπισμά της στην περιοχή.

Σε ό,τι αφορά την πρώτη στρατηγική στοχοθεσία, η κυβέρνηση Ερντογάν για πρώτη φορά μετά τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1919 επιχειρεί επιστροφή στους συσχετισμούς της Μέσης Ανατολής. Η παράμετρος αυτή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής αποτελεί μέρος αυτού που ο νυν Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, Αχμέτ Νταβούτογλου, ονομάζει «Στρατηγικό Βάθος» της Τουρκίας. Στο παρόν στάδιο η Τουρκία επιχειρεί να δημιουργήσει μία ψυχολογική δυναμική, όπου βασικά της χαρακτηριστικά είναι η προβολή ισχύος και η στρατηγική υπεροχή, βασικοί άξονες της οποίας είναι η δυναμική ένταξη της στο ενεργειακό παιχνίδι του Καυκάσου, η προβολή της ισλαμικής ταυτότητας ως εργαλείου άσκησης εξωτερικής πολιτικής και ο στρατηγικός καταναγκασμός μέσω προβολής ισχύος για την αντιμετώπιση ανοικτών μετώπων, όπως είναι το Αιγαίο, το Κυπριακό και το Κουρδικό.

Η πρόσφατη συμφωνία μεταξύ Τουρκίας και Αρμενίας αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου πλαισίου γεωστρατηγικών κινήσεων, που έχει ως στόχο σε πρώτο χρόνο τη δημιουργία σταθερότητας σε συγκεκριμένες περιοχές του Καυκάσου και σε δεύτερο στρατηγικό χρόνο τη δημιουργία πολλαπλών ενεργειακών δρόμων, ούτως ώστε να επωφεληθεί η Τουρκία ως ενεργειακός διάδρομος και να αυξήσει την επιρροή της στη στρατηγικής σημασίας ενεργειακή σχέση της Ευρώπης με τον Καύκασο και την Κασπία.

Η γεωπολιτική διάσταση της συμφωνίας καταδεικνύει μία βραχυπρόθεσμη σύγκλιση συμφερόντων μεταξύ ΕΕ, Τουρκίας και Ρωσίας. Η ένταξη της Αρμενίας στο ενεργειακό παιχνίδι του Καυκάσου δίνει εναλλακτική επιλογή στις δύο πρώτες να εξασφαλίσουν μία εναλλακτική οδό στη μέχρι τώρα μοναδική επιλογή που είχαν διά μέσου της Γεωργίας, ούτως ώστε να μην καταστούν όμηροι σε μία νέα κρίση, όπως αυτή του 2008. Από την πλευρά της Ρωσίας ασκήθηκε πίεση προς την Αρμενία να υπογραφεί η συμφωνία, διότι η Μόσχα μετά την επίσκεψη του Πούτιν στην Τουρκία τον περασμένο Αύγουστο και την υπογραφή 20 ενεργειακών συμφωνιών, χρειάζεται επείγοντως νέους ενεργειακούς διαδρόμους που θα μεταφέρουν φυσικό αέριο και πετρέλαιο στην Τουρκία μέσω Αρμενίας. Ο ρόλος της Ρωσίας σε ό,τι αφορά τις πιέσεις προς την Αρμενία οδηγεί περισσότερο προς το συμπέρασμα ότι η Αρμενία ουσιαστικά αναγκάστηκε να «συνθηκολογήσει», λαμβάνοντας δυσαναλόγως μικρότερα οφέλη.

Όλα αυτά συμβαίνουν σε μία κρίσιμη περίοδο σε ό,τι αφορά την ενταξιακή αξιολόγηση της Τουρκίας από την ΕΕ. Αναμφιβόλως, η Άγκυρα ενισχύει σταδιακά και συστηματικά τα διπλωματικά της ερείσματα, προσπαθώντας να

αντισταθμίσει τα γεωπολιτικά πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει στην ΕΕ σε σχέση με τα όποια άλλα μειονεκτήματα ανακύπτουν και εντοπίζονται ευκρινώς μέσα από την ενταξιακή της πορεία. Σε τελική ανάλυση, μία σημαντική παράμετρος που αναφύεται από αυτά τα στρατηγικά παίγνια της Τουρκίας και της λογικής του «στρατηγικού βάθους», είναι η προσπάθεια της κυβέρνησης Ερντογάν να μεταβάλει σταδιακά την ευρωπαϊκή της διαπραγματεύση, από πολιτικούς σε γεωπολιτικούς όρους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εγγράφεται και η λογική πολλών κύκλων εντός της ΕΕ να άρουν, μέσω της αξιολόγησης της Τουρκίας, τα όποια πολιτικά εμπόδια θα μπορούσαν να εγκλωβίσουν την τουρκική διπλωματία στα νέα της στρατηγικά ανοίγματα.

Τουρκία και ΕΕ

Από τότε που το θεμέλιο της σύγχρονης ημέρας της Τουρκίας το 1923, η χώρα αυτή με κυρίως μουσουλμανικό πληθυσμό έχει μια κοσμική δημοκρατία ευθυγραμμίζεται στενά με τη Δύση. Η Τουρκία υπήρξε ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, και είναι μέλος του ΝΑΤΟ από το 1952, το Συμβούλιο της Ευρώπης από το 1949, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) από το 1961 και συνδεδεμένο μέλος της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης από το 1992. Άγκυρα επέλεξε να ξεκινήσει συνεργάζονται στενά με την τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1959, και την προοπτική ένταξης της Τουρκίας του διαδόχου της ΕΟΚ, η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει αποτελέσει πηγή μεγάλης συζήτησης από τότε. Η σχέση της Τουρκίας με την ΕΟΚ ήταν νόμιμων το 1963, όταν υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την ΕΕ. Αυτό είναι το πρώτο πρώτο βήμα στην πορεία προς την πλήρη ένταξη. Από τότε, οι ελπίδες έχουν τουρκική τεθεί σε αναμονή, particularly μετά την εισβολή της Κύπρος το 1974 και το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1980.

Ένα σημαντικό σημείο καμπής για τις προοπτικές της Τουρκίας στην ΕΕ ήταν η απόφαση που ελήφθη κατά τη Διάσκεψη Κορυφής του Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999 για να παρέχουν την επίσημη καθεστώς υποψήφιας χώρας. Κατά την περίοδο μεταξύ 1999 και 2004, η Τουρκία πήρε μεγάλα βήματα προκειμένου να ανταποκριθεί στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, ιδίως όσον αφορά σταθερούς θεσμούς, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων. Ένα βασικό βήμα στη διαδικασία αυτή ήταν η υπογραφή του πρωτοκόλλου για την *de facto* κατάργηση της θανατικής ποινής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε το Δεκέμβριο του 2004 να αρχίσουν ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία τον Οκτώβριο του επόμενου έτους. Παρ' όλα αυτά, πρακτικά διαπραγματεύσεων για τα 35 κεφάλαια του κοινοτικού κεκτημένου άρχισαν μόλις τον Ιούνιο του 2006.

Μέχρι στιγμής, μόνο ένα κεφάλαιο (επιστήμη και έρευνα) έχει κλείσει προσωρινά. Έντεκα έχουν ανοίξει, αλλά οκτώ παραμένουν δεσμευμένα εξαιτίας της παράλειψης της Τουρκίας να εφαρμόσει το Πρωτόκολλο της Άγκυρας, το

οποίο ορίζει ότι η πρόσβαση πρέπει να χορηγεί πρόσβαση και στους λιμένες και να τους ανοίξει για προϊόντα που προέρχονται από τη Δημοκρατία της.

Τουρκία και Ρωσία

Είναι γεγονός πως η πυρηνική ενέργεια είναι άλλος ένας τομέας συνεργασίας ανάμεσα σε Ρωσία και Τουρκία . Ιδιαίτερα κρίσιμος τομέας που δείχνει αρχικά τον βαθμό βελτίωσης των σχέσεων των δυο χωρών αλλά και την ανάπτυξη των στρατηγικών σχέσεων τους .

Αλλά επίσης σηματοδοτεί μια νέα φάση στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ ανερχόμενων δυνάμεων των οποίων τα αμοιβαία συμφέροντα επικεντρώνονται στον τομέα της ενέργειας .

Οι δύο χώρες που καθοδηγείται από κοινού από τη γεωγραφία: Η Τουρκία χρειάζεται ρωσικές προμήθειες πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ η Μόσχα χρειάζεται τη βοήθεια της Άγκυρας για τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας από τη Μαύρη Θάλασσα, και των αγωγών προς την Ευρώπη. Επίσης ενισχύεται από τη νέα πολιτική της Άγκυρας για την εξισορρόπηση παραδοσιακών δυτικών συμμαχιών με άλλες συμμαχίες προς τα ανατολικά.

Με την κατασκευή ενός πυρηνικού σταθμού χτισμένου σε τουρκικό έδαφος , ο οποίος θα διοικείται αποκλειστικά από του Ρώσους δείχνει το βαθμό εμπιστοσύνης που επιτεύχθηκε από την εποχή όπου η Τουρκία υπηρέτησε ως προπύργιο της Δύσης κατά τον Ψυχρό Πόλεμο .

Ακόμα οριστικοποιήθηκαν οι όροι της ρωσικής συμμετοχής σε αγωγό πετρελαίου που προορίζεται να συνδέσει την Μαύρη Θάλασσα της Τουρκίας και τις ακτές της Μεσογείου - μια τουρκική προτεραιότητα για τη μείωση όγκου της κυκλοφορίας δεξαμενόπλοιων μέσω του Βοσπόρου. Η Ρωσία θέλει εν τω μεταξύ να χτίσει ένα διυλιστήριο στο λιμάνι της Μεσογείου Ceyhan, Θα μπορούσε να αναζητήσει μεγαλύτερο ρόλο για την Gazprom στην ταχέως αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά ενέργειας της Τουρκίας, και φαίνεται να συζητάνε τα σχέδια για την παραγωγή καυσίμου πυρηνικής ενέργειας στην Τουρκία.

Πέρα από την ενέργεια, Σεργκέι Μεντβέντεφ και ο κ. Ερντογάν ανακοίνωσε ότι στόχος ήταν να αυξήσουν τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών σε \$ 100 δισεκατομμύρια σε 5 χρόνια.

Τέτοιοι αριθμοί κρύβουν μια τεράστια ανισορροπία υπέρ της Ρωσίας - εξαγωγές φυσικού αερίου της οποίας κατέχουν τη μερίδα του λέοντος των συναλλαγών επί του παρόντος. Αλλά και οι δύο ηγέτες επέστησαν την προσοχή στην επιτυχία των τουρκικών κατασκευαστικών εταιρειών στη Ρωσία, επισημαίνοντας την παρουσία τους στις προετοιμασίες για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Σότσι.

Συμπεράσματα

Πιστεύω πως η Τουρκία , έχοντας αντιληφθεί εγκαίρως τις αλλαγές των καιρών και στηριζόμενη στο Αυτοκρατορικό της παρελθόν , προσπαθεί να αναβαθμίσει την θέση της στο Παγκόσμιο σύστημα . αυτό θέλει να το επιτύχει με μια

πολυδιάστατη πολιτική . Το κατά πόσο θα το πετύχει θα το δείξει ο χρόνος αλλά κυρίως ο δρόμος που θα επιλέξει η ίδια για να πορευτεί .

Η ΕΕ είναι σίγουρο ότι προσπαθεί , αλλά επίσης σίγουρο είναι πως αν δεν προχωρήσει γρήγορα στην πολιτική της ενοποίηση και επομένως στην ομογενοποίηση της Εξωτερική της πολιτικής , η προσπάθεια της θα είναι και αναποτελεσματική αλλά και αποσπασματική . Συνέπεια ανεπιθύμητη , αφού από τις εξελίξεις εξαρτάται η ενεργειακή της επιβίωση και άρα η μελλοντική της θέση στο παγκόσμιο status quo .

Η Ρωσία από την πλευρά της είναι σίγουρο πως η ανάκτηση της επιρροής της στις πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες θα είναι και η βασική της Στρατηγική επιδίωξη για τα επόμενα χρόνια . Ο έλεγχος των πηγών ενέργειας αλλά και των αγωγών αποτελεί μονόδρομο για την ίδια αφού μόνο έτσι θα καταφέρει να διαδραματίσει ρόλο Παγκόσμιου παίκτη .

Επίλογος

Όπως γίνεται κατανοητό από τα παραπάνω , βρισκόμαστε σε μια εποχή ραγδαίων αλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο . Αυτό σημαίνει πως οι ισορροπίες αλλάζουν και άρα και το παγκόσμιο status quo . Ο πολυπολικός κόσμος είναι πλέον πραγματικότητα . Βασικός παράγοντας για την ανάδειξη νέων παγκόσμιων δυνάμεων αποτελούν οι πλουτοπαραγωγικές πηγές , η ενέργεια και κατ'επέκτασιν η οικονομία . Όποιος παίκτης καταφέρει να ελέγξει την παραγωγή αλλά και την μεταφορά της ενέργειας αποκτά ένα σημαντικό πλεονέκτημα στον αγώνα για παγκόσμια κυριαρχία . ΕΕ , Ρωσία και Τουρκία βρίσκονται κυριολεκτικά στο κέντρο της περιοχής , που λόγω των πλουτοπαραγωγικών της πηγών , θα αποτελέσει και το εφελτήριο για την ανάδειξη των νέων παγκόσμιων ηγεμόνων .

Πηγές

- Saul Cohen (*Geography and Politics in a World Divided*, 1963) (1)
-
- Ι. Θ. Μάζης, Γεωπολιτική: Η Θεωρία και η Πράξη, Παπαζήσης/ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 2002, σ. 38-39. (2)
- Friedrich Ratzel (1844-1904) (3)
-
- *Russia Reborn, Reimagining Moscow's Foreign Policy*, στο φύλλο του ΝΝοέμβριου/Δεκεμβρίου 2009. (4)
- <http://1453-2009.pblogs.gr/2009/02/dnt-kalei-toyrkia.html> (5)
- <http://ec.europa.eu/World/agreement/default.home.do> (6)
- Στρατηγικό βάθος: η διεθνής θέση της Τουρκίας" (*Stratejik Derinlik: Turkiye'nin Uluslararası Konumu*) (7)
- Με έκταση 17,075,400 τ.χ., η ρωσική επικράτεια παραμένει η εκτενέστερη του κόσμου. (8)
-
- <http://www.moody's.com/> (9)
- <http://www.imf.org/external/country/tur/index.htm> (10)
- Σύμφωνα με τον George Friedman, επικεφαλής του αμερικανικού κέντρου αναλύσεων STRATFOR, «για τη Μόσχα η μεταψυχροπολεμική περίοδος ήταν περίοδος μαρασμού και χάους, μάλλον παρά περίοδος μεταρρυθμίσεων..Δυτικές τράπεζες έσπευσαν να επωφεληθούν των νέων αποθεμάτων ιδιωτικοποιημένων κεφαλαίων, ενώ δυτικοί σύμβουλοι έσπευσαν να συμβουλευθούν τους Ρώσους πως να γίνουν Δυτικοί..Η μεταψυχροπολεμική περίοδος δεν ήταν ευχάριστη για τη Ρωσία: ήταν καταστροφική για τη ρωσική ισχύ.» Βλ. *The Western View of Russia*, STRATFOR, (<http://www.stratfor>) 31-8-2009. (11)
-

- Πηγή:Α.Π.Ε. Δημιουργία:22/5/2009 (12)
- Σε άρθρο τους υπό τον τίτλο The New Ostpolitik και υπό ημερομηνία 25-10-2009 οι "Financial Times" αναπαράγουν τη διαπίστωση υψηλόβαθμου στελέχους της απελθούσας γερμανικής κυβέρνησης ότι η Γερμανία εισάγει 45% του φυσικού της αερίου και 34% του πετρελαίου της από τη Ρωσία, η οποία από την πλευρά της δεν διαθέτει άλλη ευρωπαϊκή αγορά για το φυσικό της αέριο, καθώς και την εκτίμηση του εν λόγω αξιωματούχου ότι «η αμοιβαία αυτή εξάρτηση αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της έννοιας της στρατηγικής σύμπραξης.» Ενώ, στο ίδιο αυτό άρθρο, αναφέρεται παλαιότερος χαρακτηρισμός από τον σημερινό Πολωνό υπουργό εξωτερικών του ρωσο-γερμανικού υποθαλάσσιου αγωγού – με τον οποίο παρακάμπτεται η Ουκρανία και άλλες χώρες διέλευσης – ως συνέχισης «της παράδοσης του Συμφώνου Μολότοφ-Ρίμπεντροπ». (13)
- Στρατηγικό βάθος: η διεθνής θέση της Τουρκίας" (Stratejik Derinlik: Turkiye'nin Uluslararası Konumu) (14)

Βιβλιογραφία

- Παναγιώτης Ρουμελιώτης – Προς ένα πολυπολικό κόσμο , εκδόσεις
- Παντελής Σκλίας – Διεθνής Πολιτική Οικονομία , εκδόσεις Παπαζηση, 2001
- Giprin, R Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία Αθήνα Εκδόσεις Ποιότητα , 2002
- Η γεωπολιτική της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία , Ιωάννης Μαζης , εκδόσεις Ποιότητα , 2008
- Η Γεωστρατηγική Τριάδα , Zbigniew Brezinski , εκδόσεις Ευρασια , 2002
- Διπλωματία . Henry Kissinger, εκδόσεις Λιβανη

- Edel R , The Dynamics of Caspian Sea Resources

- **Εφημερίδες**
- Le Monde Diplomatique
- Wall Street Journal Europe
- Financial Times
- Καθημερινή
- Βήμα
- Ελευθεροτυπία 29/3/2009 – Σύνοδος G20

- **Πηγές από το Internet**
- European Publication Office
- <http://www.capital.gr/news.asp?id=830352>
- <http://www.sigmalive.com/business/world/87834>
- <http://1453-2009.pblogs.gr/2009/02/dnt-kalei-toyrkia.html>
- <http://news.pathfinder.gr/world/news/454263.html> Έκθεση του ΔΝΤ για
Τουρκία – Δελτίο Τύπου 09/303
- 11 Σεπτεμβρίου 2009

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

15 ΙΑΝ. 2015

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000108930